

Фота Наталлі СВАД.

Па традыцыі ў час Навагодніх святаў у Палацы Рэспублікі, у рамках дабрачыннай акцыі “Нашы дзеці”, Прэзідэнт краіны сустракаецца з маленькімі грамадзянамі з розных куткоў Беларусі. 27 снежня Аляксандр Лукашэнка наведаў сёлетнюю яркую імпрэзу. Як паведамляецца на афіцыйным сайце Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, Кіраўнік дзяржавы падчас сустрэчы, у прыватнасці, падкрэсліў: “Для мяне як Прэзідэнта вельмі важна зрабіць усё магчымае, каб у жыццё ўсіх вас, кожнага нашага дзіцяці прыйшло чараўніцтва ў выглядзе шчырага клопату і душэўнай цеплыні, нечаканых падарункаў, прыемных сустрэч з добрымі і спагадлівымі людзьмі”. Добрачынны марафон “Нашы дзеці” на Беларусі праводзіцца вось ужо чвэрць стагоддзя. Аляксандр Лукашэнка, падзякаваўшы ўсім, хто падтрымлівае гэту ініцыятыву, заявіў: “Менавіта так, у добрых справах, прадаўжаюцца лепшыя традыцыі беларусаў, у чым жыцці ніколі не было, няма і не можа быць чужых дзяцей”. Усяго на навагодняе свята ў Палац Рэспублікі запрошаны больш за 2,3 тыс. дзяцей. У асноўным гэта сіроты і дзеці, якія засталіся без апекі бацькоў, дзеці са шматдзетных і малазабеспечаных сем’яў, а таксама пераможцы алімпіяд, конкурсаў і спаборніцтваў, навучэнцы, якія маюць поспехі ў грамадскай рабоце. Акрамя таго, гасцямі свята сталі дзеці з сем’яў ваеннаслужачых і супрацоўнікаў органаў унутраных спраў, навучэнцы з Вільнюскай гімназіі імя Ф. Скарыны і Рыжскай беларускай асноўнай школы.

Шчырыя сэрцы, шчодрія справы...

Віншаванні

Паважаныя калегі, дарагія сябры!

Прыміце шчырыя віншаванні з Новым 2020 годам!

Гэтымі перадавымі днямі ўсе мы прыгадваем найбольш яркавыя ўражанні года, з якім развітаемся. У кожнага з прафесіяналаў нашай сферы яны звязаны з удалымі канцэртамі, паспяховымі прэміярамі, непаўторнымі святамі, гучнымі творчымі перамогамі і здзяйсненнямі. Маю ўпэўненасць, што 2020-ы будзе асвечаным менавіта такімі падзеямі!

На канец снежня — пачатак студзеня прыпадае адзін з найбольш насычаных перыядаў вашай працы. Бо менавіта ў гэты час вы дорыце людзям святотны настрой і перадаеце цёплую сэрцаў. І гэтакім чынам робіце іх бліжэйшымі да свету прыгажосці і духоўнасці.

Хочацца выказаць словы шчырай падзякі за ваш унёсак у справу развіцця нацыянальнай культуры, нястомны пошук шляхоў да яе абнаўлення і развіцця, а таксама за прэзентацыю на высокім узроўні па-за межамі нашай краіны.

Няхай Новы год прынясе невывярнутае творчых поспехаў, больш натхнёных дзён і нястомнага аптымізму! Жадаю Вам моцнага здароўя, вялікага асабістага шчасця, радасці творчасці і дабрабыту!

Юрый БОНДАР,
міністр культуры Рэспублікі Беларусь

Дэпутаты Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь — члены Пастаяннай камісіі па адукацыі, культуры і навучы шчыра віншуюць работнікаў культуры, дзеячаў мастацтва, рэдакцыйны калектывы і ўсіх чытачоў газеты "Культура" з Нараджэннем Хрыстоўым і новым 2020 годам!

Няхай гэтыя цудоўныя святы падораць вам добры настрой і цёплыя ўспаміны, а надыходзячы год напоўніць ваша жыццё радаснымі падзеямі і перамагамі да лепшага, будзе насычаны творчасцю і натхненнем, стане шчодрым на поспехі як у прафесійнай дзейнасці, так і ў асабістым жыцці. Шчасця і дабрабыту ў Новым годзе!

Ігар МАРЗАЛЮК, старшыня камісіі

16 снежня ў Нацыянальным архіве Рэспублікі Беларусь адбылася прэзентацыя мультымедыйнага праекта "Іх зброя — кінакамера", прысвечанага 95-годдзю Беларускага кіно, суарганізатарам якога выступілі таксама Беларускі дзяржаўны архіў кінафотафонадакументаў, Музей гісторыі беларускага кіно і кінастудыя "Беларусьфільм".

Антон РУДАК /
Фота аўтара

У гады Вялікай Айчыннай вайны 308 кінааператараў і асістэнтаў знаходзіліся на фронце і ў партызанскіх падраздзяленнях, кожны чацвёрты з іх быў забіты, а кожны другі — паранены. За гады вайны вайсковымі кінааператарамі было адзнята больш за тры з паловай мільёна метраў стужкі — а гэта 80 сутак перепарываўнага прагледу.

Наталля Обухава, старшы навуковы супрацоўнік Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай

Фрагмент экспазіцыі.

Кіналетапісцы ляснаго фронту

вайны, распавяла аб дакументах з фондаў музея, звязаных з біяграфіямі вайсковых кіналетапісцаў. Аператар Іосіф Вейняровіч з дапамогай кінакамеры здымаў побыт і баі партызан Браншчыны і Міншчыны, а Ацілія Рэйзман і Марыя Сухава фіксавалі падзеі партызанскіх брыгад "Народныя моціўцы" Мінскай вобласці.

У экспазіцыю выставы, прадстаўленай на мерапрыемстве, увайшлі звыш 30 архіўных дакументаў з фондаў Нацыянальнага архіва Рэспублікі Беларусь, сярэд якіх — спісы асабовага складу партызанскіх брыгад са

згадкамі аб залчаных у іх кінааператарах, узнагародных лісты Маісея Берава і Іосіфа Вейняровіча, акт аб гібелі Марыі Сухавай — яна загінула ў 1944 годзе падчас працы блакады партызанскай зоны ля Ушаў. Яшчэ каля 30 фотадакументаў выстава паходзіць з Беларускага дзяржаўнага архіва кінафотафонадакументаў. У экспазіцыі прадстаўлены таксама ўзоры кінаатэхнікі, якая выкарыстоўвалася вайсковымі кінааператарамі.

Падчас прэзентацыі былі прадманстранаваны сюжэты з ваенных кінааспісак і фільмаў, створаных як у гады

Марыя Сухава здымае падчас партызанскай засады каля Быхава, 1944 год.

Спявачка Ларыса Александровская выступае перад саветскімі байцамі на Калінінскім фронце, 1942 год.

вайны, так і ў пасляваенны перыяд: "У адным з першых партызанскіх атрадаў Беларусі" (1941), "Народныя моціўцы" (1943), "Бітва за Віцебск" (1944), "Мінск наш" (1944) і іншыя. Вялікую цікавасць выклікаюць кадры вайсковых кінааператараў, выкарыстаныя ў дакументальна-хронікальным фільме "Трацэс над нямецка-фашысцкімі захопнікамі, і зверствы, учыненыя ім у гады Вялікай Айчыннай вайны" — тут паказаны, між іншага, вызваленне лагера смерці ў Азарычах, лагера смерці ў Трасцянеці. Быў прадманстранаваны і фрагмент фільма "От зорь июньских", знятага ў 2000 годзе Уладзімірам Цеслюком на памяць аб сваіх калегарах — франтавых кінааператарах.

Кіназнаўца, загадчык аддзела экранных мастацтваў Цэнтра даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі Антаніна Карпілава звярнула ўвагу прысутных на такі ўдалы мастацкі прыём, які выкарыстанне кадраў дакументальнай кінахронікі ў сучасных мастацкіх фільмах на ваенную тэматыку, што дазваляе глыбей пагрузіцца ў атмасферу тых

Ржысёр Уладзімір Корш-Саблин і аператар Іосіф Вейняровіч падчас здымак фільма "Вызваленне Саветскай Беларусі". Мінск. 1944 год.

Слова класікаў у Лондане

Як паведамілі нам з Міністэрства замежных спраў, 16 снежня 2019 г. Пасольства Рэспублікі Беларусь у Злучаным Каралеўстве Вялікабрытаніі і Паўночнай Ірландыі арганізавала ў г.Лондане прэзентацыю кнігі "Паэтычныя скарбы Беларусі. Свята жыцця і творчасці Веры Рыч" — зборніка вершаў класікаў беларускай літаратуры Янкі Купалы, Якуба Коласа і Максіма Багдановіча.

Двухмоўнае выданне такога кшталту надрукавана ў Вялікабрытаніі ўпершыню. Кніга падрыхтавана на аснове перакладаў Веры Рыч

(1936 — 2009 гады), вядомай брытанскай перакладчыцы беларускай і ўкраінскай паэзіі. Фінансавую падтрымку публікацыі аказаў Еўрапейскі банк рэканструкцыі і развіцця.

Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Рэспублікі Беларусь у Злучаным Каралеўстве Вялікабрытаніі і Паўночнай Ірландыі Сяргей Алейнік шчыра падзякаваў усім партнёрам, супольна праца якіх зрабіла гэта ўнікальнае выданне магчымым. Словы асаблівай удзячнасці былі адрасаваныя даследчыку беларускай літаратуры Джыму Дынлі, рэдактару кнігі Дэвіду Пэры, прафесару Лонданскага ўніверсітэта Арнольду Макміліну, а таксама прафесару Бе-

ларускага дзяржаўнага ўніверсітэта Вячаслава Рагойшу.

У мерапрыемстве ўдзельнічалі прадстаўнікі выдавецтва "Хертфардшыр прэс", Еўразійскай творчай гільдыі, а таксама блізкія знаёмыя і сявакі перакладчыцы.

Удзельнікі сустрэчы чыталі вершы беларускіх класікаў на англійскай і беларускай мовах. Адбылося таксама зацікаўленае абмеркаванне пытання паглыблення міжкультурнага дыялогу паміж дзвюма краінамі і расоўвання ў Вялікабрытаніі беларускай культурнай спадчыны.

Калектыву Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь выказвае шчырыя спачуванні кансультанту аддзела Установы адукацыі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Палавец Алене Мікалаеўне ў сувязі з напатакушым яе цяжкім горам — смерцю маці.

Увага! Аб'ява!*

Установа адукацыі "Беларуская дзяржаўная акадэмія мастацтваў"

аб'яўляе конкурс на замяшчэнне пасада прафесарска-выкладчыцкага складу:

- прафесар кафедры кінааператарства;
- старшы выкладчык кафедры кінааператарства;
- дацэнт кафедры фізіяхавання;
- дацэнт кафедры сцэнічнай мовы, вакалу і пластычных дысцыплін;
- дацэнт кафедры манументальна-дэкаратывага мастацтва;
- старшы выкладчык кафедры графічнага дызайну.

Тэрмін падачы заяў — адзін месяц з дня апублікавання аб'явы. Заявы і дакументы, згодна з Палажэннем аб конкурсе, падаваць на імя рэктара Акадэміі на адрас: 220012, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 81, аддзел кадраў, тэлефон 366-93-41.

Жарты як лекі

Які Новы год без календара? Многія буйныя ўстановы і творчыя калектывы рыхтуюць свае — з фотаздымкамі артыстаў, іншымі адметнасцямі. Але пры ўсёй такой размаітасці варыянтаў менавіта беларускамоўных не так многа. Адзін з іх — мастацкі календар "Добрыя жарты", дзе на кожны месяц, уключаючы студзень 2021-га, прыпадае нейкая народная прыказка.

будзе!" — гэтыя і іншыя мудрыя выслоўі былі ўпрыгожаны адмысловымі малюнкамі мастацкі Таццяны Быц. Але гадоўнае, што адборам лепшых прыказак займалася тыя людзі, якія ў пошуках выйсця са складаных жыццёвых сітуацый кожную з іх быццам "прымервалі" на сябе. Бо гэта быў праект Мінскага клубнага дома "Адкрытая душа" пры Беларускай асацыяцыі сацыяльных работнікаў па падтрымцы людзей з псіхічнымі расстройствамі. Наведвальнікі цэнтра перагледзелі каля 8 тысяч беларускіх прыказак-прымавак, адбіралі з іх найбольш цікавыя, абмяркоўвалі і ўжо сам гэты працэс быў часткай рэабілітацыйнай працы. Бо для тых, хто адчувае сваю незапатрабаванасць і таму мае асаблівую патрэбу ў падтрымцы, вельмі важна атрымаць нармальныя чалавечыя зносіны, адчуваць, што ў вядры застаўся, "У родным краю, як у раю", "Абы бог да добрых людзей, то ўсё добра

Надзея БУНЦЭВІЧ

"Устань раней ды шагні далей", "Быў бы сад, а салаўі прыляццяць", "Малы жук, а вялікі гук", "Гаспадарку весці — не бародой трэсці", "Не той шчуплак, што з вады сарваўся, а той, што ў вядры застаўся", "У родным краю, як у раю", "Абы бог да добрых людзей, то ўсё добра

Газета **КУЛЬТУРА** ШТОТДНІШНЯЯ ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ, ДЛЯ ДАСУГУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА) Выдаецца з кастрычніка 1991 года.

Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Рэгістрацыйнае пасведчэнне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Адказны сакратар — Юрый КАРПЕНКА, рэдактары аддзелаў: Надзея БУНЦЭВІЧ, Яўген РАПІН, адгаворнікі рэдакцыі: Дар'я АМАЛЬКОВІЧ, Алег КЛІМАЎ, Надзея КУДРЭЙКА, Антон РУДАК, Ілья СВІРЫН, Юрыя ЧАРНЯКЕВІЧ; спецыяльны карэспандэнт: Пётр ВАСІЛЕВСКІ, карэспандэнт: Валіяніна КРАСОЎСКАЯ; мастацкі рэдактар — Наталля ОБУХАВА; карэктар — Таццяна ПАШУНЬКА. Сайт: www.kimpres.by; E-mail: kultura@tut.by. Адрас: рэдакцыя: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77, чацвёрты паверх. Тэлефоны: (017) 286 07 97, (017) 334 57 23. Тэлефон-факс: (017) 334 57 41. Рахунковы адрас: тэл. (017) 286 07 97, 334 57 41. Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова "КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА". Дырктар — СЛАБОДЗІН Ірына Аляксееўна; першы намеснік дырктара — КРУШЫНСКАЯ Людміла Аляксееўна. Прыёмная: (017) 334 57 41. 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Чацвёрты паверх. Бухгалтэрыя: (017) 334 57 35. Аўтарскія права: арганізацыя прашчы, поўнаасца імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдчы, кім і калі выдзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас. Аўтарскія права: не рэзюмююцца і не вяртаюцца. Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў. *Матэрыял на правах рэкламы.

© "Культура", 2019. Наклад 3262. Індэксы 63875, 638752. Рознічны кошт — на дамоўленасці. Падпісанна ў друку 27.12.2019 у 18.00. Замова 4303.

Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства "Выдавецтва "Беларускі Дом друку". ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004. Пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

герайчных часоў — з удалых прыкладаў быў прыведзены нядаўні беларускі фільм "Сляды на вадзе". Таксама кінакрытык задала, што ў беларускім кіно створаны і воб-раз вайсковага кінааператара — так, у фільме "Глыбокая глыня" прататыпам адной з герайн выступіла ўжо названая вышэй Марыя Сухава.

Кінарэжысёр Уладзімір Мароз распавёў пра свой досвед працы з кінахронікай, а таксама аб знаёмстве і супрацоўніцтве з франтавымі кінааператарамі. Уражаннямі ад знаёмства з Маісеем Беравым, дэталі і абставінамі працы франтавых кінагруп падзяліўся таксама кінарэжысёр Міхал Жданюскі. Кіраўнік Музея гісторыі беларускага кіно Ігар Аўдзееў паведаміў аб цікавай ініцыятыве, прапанаванай удзельнікам вайны, адным з наведвальнікаў музея — ён выступіў з прапановай усталяваць у ўваходу на студыю "Беларусьфільм" помнік франтавым кінааператарам. А рэжысёр і старшыня Беларускага саюза кінама-таграфістаў Віктар Васільеў акрамя вітальнай прамовы вы-канаў для наведвальнікаў ме-рапрыемства знакамітую пес-ню "Токлонімся величым тем годам", прывітаўшы іх яе памя-ці вайсковых кінааператараў.

Памяць аб гэтых мірных людзях, якія перад абліччам небяспекі працягвалі герайн выконваць свае прафесійныя абавязкі ў жорсткіх умовах вайны, ругліва захоўваецца супольнымі намаганнямі архіўных работнікаў, музей-шчынкаў і кінаасупольнасці. Сучаснікі застаюцца удзячымі за тую працу ад вайны, якая дайшла да нашых дзён у выні-ку іх самаадданай працы.

Пазітыў — навідавоку

Вынікі дзеяння Дзяржаўнай праграмы "Культура Беларусі"

Завяршэнне года — найлепшы час для падвядзення нейкіх вынікаў. Таму менавіта пра вынікі дзеяння Дзяржпраграмы "Культура Беларусі" на 2016 — 2020 гады "К" вырашыла пагутарыць з начальнікамі, а таксама з намеснікамі начальнікаў упраўленняў ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі аблвыканкамаў краіны. І ўражання ад размоваў, да слова, даволі прыемныя, так бы мовіць, перадсвяточныя — заплаваная паказчыкі і стандарты выконваюцца, матэрыяльна-тэхнічная база ўстановаў культуры паляпшаецца, расце колькасць наведвальнікаў бібліятэк, музеяў ды клубных устаноў. Усе гэтыя пазітыўныя тэндэнцыі — навідавоку, пра што, натуральна, і казалі нашы суразмоўцы.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

100 ГАДОЎ — НАГОДА ДЛЯ АБНАЎЛЕННЯ

Першы намеснік начальніка галоўнага ўпраўлення ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Гомельскага аблвыканкама Інга ЗАЎГАРОДНЯЯ:

— Асноўныя гадавыя вынікі Дзяржпраграмы мы падсумоўваем недзе ў лютым, але ўжо сёння можна сказаць пра тое, што ўсе яе паказчыкі намі выконваюцца. Як пісала "К", 11 снежня Міжнародны камітэт па ахо-ве нематэрыяльнай культурнай спадчыны ЮНЕСКО прыняў рашэнне аб уключэнні Юраўскага карагода (вёска Пагост Жыт-кавіцкага раёна) у Спіс нематэрыяльнай культурнай спадчыны ЮНЕСКО, што, без-умоўна, нас вельмі радуе.

Расце наведвальнасць музеяў і клубных устаноў вобласці, як і паказчыкі набыцця і рамонтнаму музычных інструментаў у дзіцячых школах мастацтваў Гомельшчыны. Лічы па набыцці музычных інструментаў, да слова, нават перавыконваюцца.

Калі казаць пра матэрыяльна-тэхнічную базу ўстановаў культуры Гомельскай воб-ласці, дык у першую чаргу варта згадаць, што сёлета, згодна з даручэннем Прэзідэн-та Беларусі, мы змаглі значна палепшыць стан устаноў культуры Пятрыкава. Так, у горадзе была капітальна адрамантавана дзіцячая школа мастацтваў, будынку якой не так даўно споўнілася 100 гадоў. Туды ж была закуплена мэбля, музычныя інстру-менты. Акрамя таго, мы абнавілі мясцовы Дом культуры, які хоць і раней намі рaman-таваўся, але патрабаваў пэўных работ і сё-лета. Таксама быў зроблены рамонт у ра-ённым Доме рамёстваў, мясцовым музеі, кінатэатры, упарадкаваны гарадскі парк.

Дарэчы, мы паляпшаем базу ўстановаў культуры вобласці такім чынам ужо тра-дыцыйна: скажам, летас падобнае абнаў-ленне культурнай сферы мястэчка зазнаў Брагін, а два гады таму — Жыткавічы. І падобна аднаўленча-рамонтная трады-цыя, натуральна, будзе працягнутая намі і надалей.

СЛЕД МІНШЧЫНЫ Ў КІТАІ

Начальнік галоўнага ўпраўлення ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Мінскага аблвыканкама Таццяна ХМЕЛЬ:

— Паказчыкі Дзяржпраграмы "Культура Беларусі" на 2016 — 2020 гады заўсёды тры-маем пад кантролем. Скажам, на сёння ў нас поўнаасцяжкова выконваецца план па пазабюджэ-тных даходах, а ў бібліятэках вобласці забя-печана 100-працэнтная камп'ютарызацыя і выхад у інтэрнэт.

За год значна палепшылася матэрыяль-на-тэхнічная база ўстановаў культуры Барыс-ска. Так, быў праведзены рамонт у Палацы культуры горада, дзе цяпер ладзім розныя мерапрыемствы як раённага, так і абласнога маштабу, скажам, сёлетнія абласныя Дажы-нікі. Робім гэта ў сувязі з тым, што нам хочацца, каб Барыскаў стаў фактычна другой, разам з Маладзечна, сталіцай Мінскай вобласці.

Але, натуральна, не забываем і пра іншыя раённыя цэнтры ці нават меншыя паселіш-чы. Так, сёлета быў даведзены да ладу Па-лац культуры ў Капылі, адрамантаваны Дом

культуры ў Смілавічах, што ў Чэрвеньскім раёне. Таксама значныя фінансавыя сродкі прадугледжаны на капітальны рамонт Плеш-чаніцкага Дома культуры, што ў Лагойскім раёне, які быў зачынены для правядзення ра-монтных работ яшчэ ў 2014 годзе.

Пастяхова развіваецца і міжнароднае су-працоўніцтва. Так, сёлета ў сакавіку прайшлі Дні культуры і турызму Мінскай вобласці ў кітайскім Чунцзіне. А ў хуткім часе нашы кал-ектывы чакаюць у Маскоўскай вобласці Рас-ійскай Федэрацыі. Так што сфера культуры Міншчыны сапраўды не мае межаў.

КОСАВА — ДЛЯ ТУРЫСТАЎ

Намеснік начальніка ўпраўлення культуры Брэсцкага аблвыканкама Алена КОЗІЧ:

— Згодна з планами, напрыканцы года ў Палацы Пуслоўскіх, што ў Косава, будзе ўве-дзены ў строй рэстаран і кавярня. Так што ў хуткім часе турысты як з Беларусі, так і з блізкага і далёкага замежжа змогуць напоў-ніць адчуць харавато і ўтульнасць гэтага ма-ляўнічага месца Івацвіцкага раёна. А налета ўвесь Косаўскі палац, на якім рамонтныя ра-боты доўжыліся шмат гадоў і запатрабавалі значных фінансавых укладанняў, нарэшце будзе ўведзены ў дзеянне.

Таксама сёлета ў верасні пасля машта-бнай рэканструкцыі быў адчынены абласны Тэатр лялек. Фінансавыя сродкі выдаткоўва-ліся і на стварэнне абноўленай пастаяннай экспазіцыі "Археалагічнага музея "Бярэсце". Увогуле, вельмі шмат разнастайных ме-рапрыемстваў ладзілася ў абласным цэнтры з нагоды 1000-годдзя Брэста. А таксама не ма-гу не згадаць, што сёлета Брэст стаў 15-й культурнай сталіцай Садружнасці Незалежных Дзяржаў, прыняўшы эстафету ад армянска-га горада Горыс. Дзякуючы гэтаму, абласны цэнтр стаў актыўнай пляцоўкай для пашырэн-ня міжкультурных сувязей з краінамі — удзе-льніцамі СНД і мяркую, набыў яшчэ большую вядомасць ва ўсім свеце.

У ЧАВУСАХ І ГЛУСКУ — НОВЫЯ ДК

Намеснік начальніка ўпраўлення культуры Магілёўскага аблвыканкама Наталія ПУШНОВА:

— Усе паказчыкі Дзяржаўнай праграмы "Культура Беларусі" на 2016 — 2020 гады на-мі выконваюцца. І, натуральна, цягам года ладзіліся нашы брандавыя фестывалі, бо, як вядома, у вобласці штогод праходзіць звыш 30 міжнародных, рэспубліканскіх, абласных і рэгіянальных мерапрыемстваў. Большая част-ка традыцыйных фестывалаў вядома далё-ка за межамі не толькі Магілёўшчыны, аб чым сведчаць геаграфія і колькасць краін-удзель-ніц. Так, штогод мы становімся цэнтрам сама-бытных і яркіх культурных мерапрыемстваў, у ліку якіх — Міжнародны маладзёжны тэатр-альны форум "M.art.кантакт", фестываль на-роднай творчасці "Вянок дружбы", фестываль анімацыйных фільмаў "Анімаеўка" і іншыя.

Таксама можа пахваліцца тым, што сё-лета ў Глуску і Чавусах былі ўрачыста адкры-тыя пасля рэканструкцыі і рамонтных работ раённыя Дамы культуры. Скажам, у Чавусах работы па рэканструкцыі будынка раённага Дома культуры і добраўпарадкаванні пры-леглай тэрыторыі вяліся паўтара года. За-раз абноўлены Дом культуры адвадзяда сучасным патрабаванням і нормам, што прад'яўляюцца да ўстановаў культуры. Цяпер тут створаны ўсе ўмовы для правядзення ра-

ённых культурна-масавых мерапрыемстваў, працы клубаў і аматарскіх аб'яднанняў.

ФІЛАРМОНІЯ, САПЕГА, РЭСТАЎРАЦЫЯ

Начальнік упраўлення культуры Гродзенскага аблвыканкама Алена КЛІМОВІЧ:

— Пачну з найбольш значнага: у Гродна нарэшце, пасля маштабнай рэканструкцыі, адчынілася абласная філармонія. Там цяпер усталявана самая сучасная тэхніка ад суче-ветных вытворцаў, што дазволіць праводзіць мерапрыемствы на высокім узроўні, прымаць зорак першай велічыні. Канцэртная зала раз-лічана на 1200 месцаў (раней, нагадаю, было толькі 600). А яшчэ сярэд знакавых падзей для вобласці не магу не згадаць адкрыццё по-мніка канцлеру ВКЛ Льву Сапегу ў Слоніме і князю Гедыміну ў Лідзе.

Сёлета на многіх аб'ектах гісторыка-ку-льтурнай спадчыны вобласці праводзіліся рамонтна-рэстаўрацыйныя работы. Іх фінан-саванне ажыццяўлялася як у межах дзяр-жаўнай і абласной інвестыцыйных праграм, Дзяржаўнай праграмы "Культура Беларусі" на 2016 — 2020 гады, так і за кошт сродкаў фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы культуры і мастацтва, а таксама ўласнікаў і спонсарскіх сродкаў.

Вельмі важны для нас аб'ект — Стары за-мак, дзе працягваюцца аднаўленчыя работы. За кошт сродкаў, выдаткаваных з фонду Прэ-зідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы культуры і мастацтва, праводзіліся работы па кансервацыі сцяны Круўскага замка, а так-сама аднаўленне вежы Гальшанскага замка. Увогуле варта зазначыць, што эфектыўнае правядзенне работ на гэтых і іншых аб'ектах гісторыка-культурнай спадчыны — вынік сістэ-мнай і зладжанай працы Міністэрства куль-туры краіны і Гродзенскага аблвыканкама.

Думаю, не памылюся, калі скажу, што сё-ння амаль кожны аграгарадок Гродзеншчыны мае сваё брандавае мерапрыемства. Гэта адметнасць нашай стратэгіі пашырэння ку-льтурнай працы ў вобласці, калі вялікая ўва-га надаецца арганізацыі вольнага часу жыхароў аграгарадкаў і сельскіх аддаленых населе-ных пунктаў. Пры арганізацыі свят асабліва ўвага надаецца тым рэгіёнам, дзе выяўлены і ўнесены ў Дзяржаўны спіс аб'екты нематэ-рыяльнай спадчыны. Так, сталіся традыцыйнымі і запатрабаванымі "Гудзевіцкі фэст", "Адэль-скі фэст", "Свята пісанкі", "Свята млынароў", "Ліпнішкаўскія сенакосы" ды многія іншыя. Гэ-тую працу будзем ладзіць і надалей.

СТО ТАНЦОРАЎ? ЛЕПШ 200!

Намеснік начальніка ўпраўлення культуры — начальнік аддзела работы арганіза-цыі сферы культуры Віцэбскага аблвы-канкама Галіна БАРКЕВІЧ:

— Намі пасляхова рэалізавана праграма "Традыцыйны касцюм Віцэбскай вобласці". Інакш кажучы, у кожным раёне гэты касцюм цяпер рэканструаваны. Выдадзены адмыс-ловы фотаальбом, а таксама на пастаяннай аснове ладзіцца свята — "Турнір побытавых танцаў", на якім, да прыкладу, могуць з лёг-касцю прадэманстраваць сваё майстэрства да 100 танцавальных пар. Натуральна, танцо-ры з усіх рэгіёнаў танцоўчы у рэканструа-ваных касцюмах сваёй мясцовасці.

Пасля рамонтна і рэканструкцыі сёлета ад-чыніліся раённы Дом культуры і ДШМ у Брас-лаве. Таксама праходзіць рамонтныя работы ў Віцэбскім каледжы мастацтваў ды Шумлін-скім гарадскім Цэнтры культуры, ідзе рэкан-струкцыя з мадэрнізацыяй ва Ушацкім музеі народнай славы імя Уладзіміра Лабанка.

Значная ўвага, у тым ліку і згодна з Дзяр-жпраграмай "Культура Беларусі" на 2016 — 2020 гады, надаецца намі і міжнароднаму супрацоўніцтву. Шмат гасцей з замежжа пры-маюць нашы брандавыя фестывалі — між-народны фестываль "Дняроўскія галасы ў Дуброўне", міжнароднае свята традыцыйнай культуры "Браслаўскія зарніцы", міжнародны "Вішнёвы фестываль" у Глыбокім ды іншыя. А прадстаўнікі сферы культуры вобласці не-аднаразова пабывалі на фестывалях і святах за межамі Беларусі — у Расіі, Літве, Латвіі ды іншых краінах.

У прэзентацыі кален-дара, ініцыятыву выдання якога падтрымала кампа-нія А1, прыняў лідар гурта "Троіца" Іван Кірчук, пра-цягнуўшы вечарыну пака-зам свайго манаспектакля "Дарожка мая...". Дарэчы, ён таксама дапамагаў у канчатковым адборы, да-лучыўшыся да яго на ад-ным з этапаў як адзін з найбольш дасведчаных знаўцаў беларускай духоў-най спадчыны. Сацыяльны праект з'яўляецца з пад-трымкай нацыянальнай куль-туры, і ўсё разам прывя-ло да з'яўлення мастацкага эксклюзіва з выратаваль-на-лекавым адценнем.

Рух да надзённасці

Значныя юбілеі, форумы адмыслоўцаў, новыя тэхналогіі і мясцовыя ініцыятывы — чым запомніцца 2019 год у галіне аховы гісторыка-культурнай спадчыны?

Антон РУДАК

2019 год прайшоў пад знакам некалькіх важных юбілеяў, сярод якіх ці не найбольш значнае месца займала 75-годдзе вызвалення Беларусі ад нацыстаў — усё-такі памяць пра вайну і акупацыю ў нашай краіне яшчэ даволі блізка і балючая. Ды і не толькі ў нашай — цікава і да гісторыі Другой сусветнай вайны і асэнсавання яе трагічных падзей сёння захоўваецца і нават узрасце па ўсёй Еўропе. Тым не менш, беларускі досвед апошняй вайны застаецца ўнікальным, і аічынныя гісторыкі з гонарам імкнуча данесці свету свой, адметны погляд на гісторыю тых незабыўных гадоў.

Сёлета тэме захавання памяці пра герояў і ахвяр вайны былі прысвечаны шматлікія навуковыя канферэнцыі, музейныя выставы і выдавецкія праекты. Варта прыгадаць хаця б VI Міжнародную навукова-практычную канферэнцыю "Вызваленне Беларусі. Памяць скрозь гады", якая паказала выразную пазіцыю беларускіх гісторыкаў у захаванні ўласнага беларускага погляду на досвед вайны і акупацыі.

Юбілейны год адзначаўся таксама з'яўленнем грунтоўна папрахаваных і шырока папулярных навукова-папулярных энцыклапедыяў "Беларусь партызанская" і "Нельга забыць, нельга зразумець, нельга апраўдаць", прысвечанай трагедыі спаленых вёсак. Не губляецца памяць і пра мясціны, непасрэдна звязаныя з трагедыяй вайны — працягваюцца мемарыялізацыя тэрыторый колішняга лагера смерці ў Трасяніцы, прынятыя рашэнні аб развіцці мемарыялаў на месцы лагераў ваеннапалонных у Драздах і Масюкоўшчыне...

З іншых юбілеяў год адзначаўся таксама святкаваннем 90-годдзя Інстытута гісторыі Нацыянальнай акадэміі навук, да якога быў прымеркаваны Міжнародны кангрэс гісторыкаў Беларусі "Гістарычная навука Беларусі: асобы, кантэксты, дасягненні", што сабраў звыш 200 удзельнікаў з розных краін. А 200-гадовы юбілей ураджэнца Беларусі кампазітара Станіслава Маноўшкі быў нават унесены ў спіс памятных дат UNESCO.

Не прайшла незаўважанай і такая памятная дата ў беларускай гісторыі, як стагоддзе са дня смерці славагэта дзеяча нацыянальнага руху Івана Луцкевіча — гэты юбілей запомніцца не толькі тэматычнымі выставамі, але і раптоўным адкрыццём падмурка мінскага дома Луцкевічаў, якое так прыгожа падвяло рысу пад юбілейным годам. Зрэшты, Дзяржаўны літаратурны музей Янкі Купалы, які рушыцца аб ушанаванні памяці Луцкевіча, таксама сёлета адсвяткаваў сваё 75-годдзе.

У галіне захавання і асэнсавання помнікаў гісторыі і культуры ці не найбольш маштабнай і яркавай падзей года з'явіўся конкурс "Спадчына ў дзеянні", зладжаны Беларуска-кім бора ICOMOS, падчас якога былі падведзены вынікі працы адмыслоўцаў-рэстаўратараў за апошнія пяць гадоў.

З надзвычайным размахам прайшоў традыцыйны Фэст экскурсаводы, які сёлета аб'яднаў нечуваную колькасць экскурсій — каля 300, у тым ліку, далёка за межамі Беларусі. Расце цікавасць да сферы турызму, экскурсаводы ствараюць і рэалізуюць усё новыя і новыя фарматы, зольныя здзіўляць самых дасведчаных падарожнікаў. Не адстаюць і музейшчыкі, якія усё часцей звяртаюцца ў сваёй працы да новых тэхналогій. Расце папулярнасць і распаўсюджанне практаў, накіраваных на папулярныя гісторыка-культурныя спадчыныя сродкамі віртуальнай і дапоўненай рэальнасці.

Наогул, пры ўсёй увазе з боку дзяржавы і грамадства, звернутай на захаванне матэрыяльнай спадчыны, 2019 год адзначаўся выразным павелічэннем увагі і да нематэрыяльнага складніка нашых культурных набыткаў. У спіс нематэрыяльнай культурнай спадчыны UNESCO сёлета быў унесены абрад "Юраўскі карагод" з вёскі Пагост Жыткавіцкага раёна Гомельскай вобласці.

Год запомніўся і шэрагам грамадскіх ініцыятываў, якія аб'ядналі людзей, неаб'якава да спадчыны, і дапамаглі дасягнуць пэўных вынікаў. Урэшце вызначылася сітуацыя ў сталічным раёне Асмалоўка, які ўвайшоў у зону рэгулявання забудовы, што мусіць паспрыяць захаванню ўтульнага атмасферы, за якую так цэняць мясцовыя жыхары свае кварталы.

Наогул жа, пералічыўшы усё падобныя ініцыятывы, накіраваныя на ахову спадчыны, не ўявіцца магчымым. Застаецца толькі спадзявацца, што рост свядомасці нашага грамадства і папулярнасць ведаў аб гісторыка-культурнай спадчыне будуць спрыяць з'яўленню усё новых і новых цікавых практаў і ініцыятываў, якія дапамогуць вырашыць усё пытанні і праблемы, звязаныя з лёсам помнікаў нашай даўніны. Толькі эфектыўнае супрацоўніцтва дзяржаўных органаў і грамадскіх актывістаў можа быць зарукай поспеху ў гэтым важным пачынанні.

Справа дзяржаўная

Люблю напярэдадні Новага года пагартаць падшыўку нашай газеты за год, што адыходзіць. Прыемна бачыць, што працавалі не дарма, што ўсё больш-менш важныя культурныя падзеі дванаццаці месяцаў знайшлі на нашых старонках годнае адлюстраванне і асэнсаванне. І кожны раз я адзначаю адну і тую ж акалічнасць: калі гаворка ідзе пра культуру і духоўнасць, дык у нашай краіне няма падзелу на цэнтр і правінцыю.

Пётра ВАСІЛЕЎСКІ

У абласных і раённых цэнтрах адбываюцца фестывалі і выставы, якія б і ў Мінску былі б вельмі дарэчнымі; аднаўляюцца архітэктурныя перлыны мінулых вякоў, паўстаюць помнікі знаковым асобам нацыянальнай гісторыі. Калі яшчэ з'явіцца ў сталіцы той помнік князю Глебу Менскаму, а бронзавыя пастаці Альгерда ў Віцебску і Гедыміна ў Лідзе ўжо радуюць вока і поўняць гордасцю сэрца патрыяты.

Вынікі Году малой радзімы падводзіць яшчэ зарана. Але галоўнае пытанне ўжо закрадаецца само сабою: ці спрыяюць гэтая трохгодка да знаходжання адказаў на адно з самых хваравітых пытанняў сучаснасці: як спыніць няумольны ход сацыяльна-дэмаграфічных працэсаў і выратаваць ад знішчэння малыя паселішчы з іх унікальнай спадчынай? І пытанні гэтыя вельмі канкрэтныя, адной патрыятычнай рыторыкай наўрад ці тут абыздыць.

Ілья СВІРЫН

Зрэшты, варыянтаў адказаў ужо знаходзіцца — і пакуль навоабмацкі, метадам тыку. Мы пра гэта неаднойчы ўжо пісалі. Ші ўдасца пераўтварыць абязлюдзеласць Чарэйскае княства ў модны арт-кларст? Ці будуць жыхары Лынтупаў і ваколпаў зарабляць на старадаўніх

Інгрэдыент незаменны

кулінарных рэцэптаў беларуска-літоўскага памешжа? Ці прыйдзе аднаўленне ў заняпадаў шчорсаўскае сядзібу, чые недаледжаныя сёння прысады памятаюць столькі знакамітасцяў?

Адказы пакуль няпэўныя. Але разам з утралёнымі завалатарамі ўсіх гэтых рызыкаўных справаў, мы ў калядны перыяд, вядома, выкажам спазеў, што кожная з іх стане пачаткам аднаўлення свайго рэгіёна, а не канцом яго канца.

Усе гэтыя і многія іншыя ініцыятывы робяцца выключна на энтузіязме. У чым, зразумела, няма нічога кепскага. Наадварот, энтузіязм, на які, уласна, і быў распісаны Год малой радзімы — інгрэдыент незаменны. Без яго наўрад ці што атрымаецца — нават пры наўнасці належнага фінансавання.

Але, з іншага боку... Ідзі без належнага "папіва" так ідзімі і застануца. За які кошт могуць рэалізавацца

па свята з пэўнай доляй здзіўлення адкрывалі для сябе спраўдую Беларусі. Асабліва мушу адзначыць цырымонію адкрыцця Гульняў, на якой перад вачыма глядачоў на стальне і калія тэлевізараў прайшла па-мастацку асэнсаваная больш як тысячагодняя гісторыя нашай краіны, ад Полашкага княства і ягонага спадкаемцы — Вялікага Княства Літоўскага і да нашых дзён. Гэта была цудоўная, зладжаная праца людзей розных творчых цэхав. Па сутнасці гэта была першая з часу абвясчэння ў 1991 годзе Незалежнасці дэманстрацыя на міжнародным узроўні нашых глыбінных нацыянальна-гістарычных каштоўнасцей і сённяшніх духоўных прырытэптаў.

Сярод уласна мастацкіх падзей 2019 года я вылучыў бы праведзенае ўпершыню Трыенале маладых мастакоў. Далёка не усё атрымалася так, як планавалі арганізатары. Цалкам справядлівым лічу крытычныя заувагі, што прагучалі ў коле дасведчаных прафесіяналаў падчас неформальнага абмеркавання вынікаў Трыенале. Было б, аднак, дзіўна, каб пілотны праект, якім далася мастацкая імпрэза з'явіцца, прайшоў бы глядка. Галоўнае, што запачаткавана добрая традыцыя, і ёсць патэнцыял развіцця гэтай слушнай ідэі. Прышло разуменне той акалічнасці, што выхаванне творчай моладзі, прадастаўлення ёй прасторы сумоўя з глядацкай аўдыторыяй не можа быць справай выключна спонсараў, якія прадастаўляюць паспяховы бізнес. Гэта справа дзяржаўная. Зрэшты, як і культура ўвогуле.

Другія Еўрапейскія гульні, якія бліскача правяла сёлета наша краіна, мелі сярод іншага і выразны культурны чыннік. Шматлікія госці спартыўна-

ца навартарскія па сваёй сутнасці прыватныя ініцыятывы? На што яны могуць адрознівацца, акрамя сціплых магчымасцяў мясцовых уладаў ды ўстаноў культуры — а апошняй, варта, адзначыць, рэгулярна дапамагаюць такім праектам, скажам, абсталяваннем?

Яе свядчыць назвапашаны з папярэдніх гадоў досвед, крыніц тук пакуль што дзве. Па-першае, гэта пошук добразычліваў сярод камерцыйных структур. Менавіта так, са свету па нітцы, і збіраецца, прыкладам, вялікі фестываль SPRAVA. І па-другое — атрыманне грантаў у міжнародных і проста замежных арганізацыях. Здавалася б, сродкаў атрымаць няма. Але, як прызнаваўся адзін з суразмоўцаў, яму прасцей бывае патраціць час на тое, каб уласнарачна зарабіць на добрую справу пэўныя грошы (працуе ён архітэктарам, чым марнаваць той самы час на тое, каб патлумачыць разmesh-

чанай далёка ад нашых межаў устаноў, чым жа карысны ёй будзе гэты лакальны праект.

Зразумела, у гэтым спісе вельмі бракуе аічынных праграм, прывязаных менавіта да Года малой радзімы. З аднаго боку — грошай у нашай сферы паўсюдна бракуе. Але з іншага — нават не ў грошах справа.

Памятаю, дыпламат і грамадскі дзеяч Уладзімір Шчасны, які на той час кіраваў Нацыянальнай камісіяй па справах UNESCO, заўсёды падкрэсліваў: удзел грантадаўцы — гэта не забяспечыць праект і яго ініцыятараў патрэбнымі для бесплакотнога жыцця сродкамі "ажно да сёмага калена". Місія зусім іншая — выступіць свайго кшталту трыгерам, здатным даць першапачатковы штуршок для перспектыўнай ініцыятывы.

Адсюль і алпаведныя сумы грантаў: не мільёны, а якія пару дзясяткаў тысяч рублёў.

Каму пацук не таварыш?

Вось і завяршаецца другі Год малой радзімы. Колькі я іх — для кагосьці сапраўды малых радзім — у 2019-м “Праз гасцінец” пачаць, ужо і не ўспомню, калі ў падшыўцы газет не пакапаецца. Агульнае адчуванне ад гэтых маіх паездак па агменях культуры рэгіёнаў такое: пасля нават у чымсьці шоу ад распахатай некалькі гадоў таму перабудовы галіны, у прыватнасці — аптымізацыі, кіраўнікі і супрацоўнікі ўстаноў у сабе прыўзілі канчаткова, зарабішы хто з ранейшым энтузіязмам, хто з набывшым, а хто і без яго.

Алег КЛИМАЎ

Дзейнасць апошніх і заключаецца ў тым, каб рабіць усё па накатанай схеме. З ініцыятывамі ў іх проста — іх мінімальна колькасць. А тыпавыя “каляды” ды “іваны купалы” народу будуць. Ды і колькі таго народу на іх ходзіць у вёсках? А план пільных паслуг і па наведванні як-небудзь выканаецца. Тута смяротна бываць у такіх установах.

Энтузіясты ж — гэта наша ўсё. У бібліятэку да іх школьнікі ідуць, забывшыся на час пра гаджэты; жадаючы паступіць у дзіцячыя школы мастацтваў у чаргу выстройваюцца; у дамах рамястваў вопытныя і юныя майстры гатовыя іх не наचाваць; у музеях рэгулярна адкрываюцца новыя экспазіцыі, а ў дамах культуры — гурткі. І пра дэмаграфію ў такіх населеных пунктах ніхто не ўспамінае, і пра фінансаванне. Рамонту толькі энтузіясты чакаюць. І абнаўлення гукавага / светлавога абсталявання ды гардэроба сельскіх артыстаў.

Думаецца, калі б менавіта такі падыход культываваўся ў дачыненні да смелых праектаў (без залежнасці ад таго, хто іх ініцыюе: дзяржаўная арганізацыя або купка рупліўцаў), лік такіх пачынаў істотна бы пабольш у “трохгодку” малой радзімы. А там, глядзіць, некаторыя б і пусцілі карэнне.

Прычым, толь адчувальны брак не толькі грантаўскіх праектаў. Няма таксама і семінараў, дзе энтузіясты з розных куткоў Беларусі маглі б, як заведзена кажаць, “абмяняцца досведам”. Няма “курсаў павышэння кваліфікацыі” для тых, хто толькі вырашыў распачаць “пераўвасабленне свету да лепшага” — а як паказвае досвед, такія людзі ў сваёй большасці прыходзяць з зусім іншых жыццёвых сфераў, і вопыт ім даводзіцца набываць самастойна, метадам спрабаў і памылак.

Уласна, нават падсумавання тых спрабаў і памылак пакуль што няма — у адрозненне ад таго, што варта было б падсумоўваць. Але не выпадае сунявацца, што для многіх яно стане жыццёва неабходным.

А ў музыцы 2019-ы для краіны прайшоў і пад знакам ансамбля “Песняры”, якому “стукнула” пяцьдзесят гадоў. Газета “Культура” пра круглую дату, натуральна, не забылася, апублікаваўшы серыю інтэрв’ю з музыкантамі калектыву розных гадоў, юбілей быў адзначаны шэрагам прыкметных мерапрыемстваў — і за межамі Беларусі. Аднак, так ужо здарылася, што свята гэтае выйшла, як спяваецца ў вялікай песні, са слязямі на вачах — пайшлі з жыцця тры былых удзельнікі ВИА. Уключаючы Алега Молчана — чалавека, што на пэўным этапе стаў як бы рэаніматарам “Песняроў”. З яго сыходам беларуская культура сапраўды панесла цяжкую страту. Наогул, на жаль, на смерці музыкантаў адыходзяць год не пасквапіўся...

Умацоўчы свае пазіцыі сярод тэатральнага Ціма Беларускіх. Асабіста мне, у сілу ўзросту і некалькі іншых музычных прыхільнасцяў, судзіць пра яго артыстычныя вартасці складана. Абмяжуюся тым, што задам у нікуды сакрамэнтальнае пытанне — ці надойга хоць не маладога выканаўца?

Калі ж адштурхоўвацца ад выдаленых альбомаў, то ў параўнанні з 2018-м работнікі здаліся мне цікавей. Да рэалізацыі года заняў “Такая доўгая зима” / “Балады. Найлепшае” (Віктар Шалкевіч), “Гул” (гурт “Петля пристрастия”), Нравіцэя (праект Volski), “Заварушыць біт” (гурт Trubetsky) і “Самнабула” (гурт Nizkiz). А тройка прызёраў майго хіт-параду выглядае так: 1 месца — Razok (Warsoba + Irena Kotvitskaya), 2-е — “Дрэва жыцця” (гурт Relikt), 3-е — Me, Mother (гурт Shuma). Прычым, заўважце, колькі рознастыльвыя альбомы.

На жаль, на фінішы года прыпыніў працу адзін з двух спецыялізаваных музычных парталаў, што заставаліся ў айчынай інтэрнэт-прасторы і мелі масавую аўдыторыю. Значыць, з яго знікненнем стане менш і на прэмію, занаснавальнікам якой з’яўляўся рэсурс. Хто бы яў свой час не іранізаваў над, скажам, Нацыянальнай музычнай прэміяй “Ліра” у галіне папулярнай музыкі, што неспрыкметна адышла ў нябыт, але воль спыняе існаванне яе “калега”, і сумна становіцца: у нейкім кантэксце музычныя вынікі года будуць заставацца непаводзенымі, а годныя ўзнагарод артысты — без прызоў. Усё-ткі не ўтрымаўся 2019-ы і “свінню” падклаў. Ну а “белыя металічныя пацукі” у надхольдзячым? Упэўнены, што гукі чароўнай флейты з беларускага карабля культуры прымусяць іх прыняць стваральны фронт!

Сімбіёз у рэаліях дня

На мой погляд, адзін з вынікаў года ў сферы культуры — тое, што шматлікія культурныя мерапрыемствы і ініцыятывы сёлета, як і год таму, актыўна працягваюць ствараць з дапамогай сцэмы краўдфандынгу.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

Так, нядаўна ў кнігарні “Светач” быў прэзентаваны сусветны бестселер “Гары Потэр і філасофскі камень” Дж. К. Роўлінг, беларускі пераклад якога выйшаў у свет 14 снежня ў адным з прыватных выдавецтваў краіны. Але гэта не адзіная кніга вядомага замежнага аўтара, што выдалена сёлета па-беларуску. Скажам, дзякуючы краўдфандынгу і адпаведнай інтэрнэт-платформе, цяпер на роднай мове можна пачытаць кнігі Дж. К. Джэрома “Трое ў чоўне і пёс з імі”, Карла Калодзі “Прыгоды Пінокія” ці Свэна Нурдквіста “Каляны гном для Фіндуса”. А яшчэ краўдфандынг значна паспрыяў выхату ў свет “Беларускага слоўніка для дашкольнікаў і I класа”, кнігі “Стараанглійская пазэя ў беларускіх перакладах”, зборніка казак “Вядзьмар, які рабіўся ваўком” ды многіх іншых кніжных навінак.

Натуральна, збор сродкаў неабяжывых беларусаў ідзе не толькі на літаратурныя праекты. Так, за кошт мецэнатства сёлета быў прафінансаваны

ваны чарговы, пяты па ліку, мінскі фестываль “Горад і кнігі” ды двухдзённы фестываль традыцыйнай музыкі Rajok, а таксама выдалены музычны альбом еўрапейскіх калядных песняў у перакладах на беларускую мову пад назвай “Вясёлыя калядных святаў ад Дубліна да Дрысвятаў!”. Акрамя таго, жыхарамі Беларусі былі выдаткаваны грошы на новы дыск вядомай групы Naviband (а слова, прыхільнікі сабралі на гэта ў інтэрнэце даволі немалую суму ў 30 тысяч рублёў), а таксама прафінансаваны цікавыя дызайнерскія ініцыятывы — скажам, выраб аўтарскіх маек з адмысловымі прынтамі “Усё будзе фаўна!”, як і набор ільняных шарпэтак з выцінанкамі ці калекцыя шэйковых хустак з аўтарскімі прынтамі, створанымі на аснове малюнак беларускай мастачкі Алены Кіш.

Прыклады, натуральна, можна доўжыць. Але нават пералічанага дастаткова, каб зразумець, што сфера культуры сёння імяквівае мяняецца. У першую чаргу, яна, сфера культуры, цяпер арыентавана не на нейкага “ідэальнага” спажывача, а актыўна супрацоўнічае і ўзаемадзейнічае з рэальным чалавекам, зацікаўленым у тым або іншым культурным прадукце — кнізе, песні, фестывалі, дызайнерскім прынце і гэтак далей. І гэта тая новая тэндэнцыя, якая фактычна ўжо сталася будзённай рэальнасцю сённяшняга дня.

Што далей — праз дзесяць ці дваццаць гадоў — прадказаш цяжка. Магчыма, з цягам часу сфера культуры Беларусі будзе цалкам існаваць на грошы спонсараў і прыватных ахвяраванняў, як гэта, напрыклад, даўно робіцца ў некаторых краінах Еўропы ці ЗША? А, можа, і надалей застанецца ў сённяшнім, так бы мовіць, “сімбіёзе” прыватных і дзяржаўных культурных ініцыятыў, узаемадзейнічаючы і ўзабагачаючы ўсіх спажывачоў культурнага прадукту? Як кажуць, пажывём — пабачым.

За чысціню ліфтаў!

Пастараюся мысліць глабальна. Мроіцца ўрачыстае прыняцце эпахальнага дакумента па наданні культурнай галіне нацыі статусу стратэгічнай, прыярытэтнай, лёсавызначальнай. І аргументы ў дакуменце прыведзены жалезныя. Маўляў, чысціня ліфтаў найпрост залежыць ад колькасці культурнага выхавання. Будучы чыстымі думкі ды ўчынкі — будуць чыстыя і ліфты, а далей, як кажуць, ланцужовая рэакцыя, адно да бясплатных экалагічных пакетаў у гандлі. Культура ў эканоміцы і эканоміка культуры — рэч, сцвярджаюць спецыялісты, надзвычай магутная. Толькі воль не атрымавацца чамусьці пераканана ў гэтым на уласныя вочы. Абісаныя ліфты, відаць, замінаюць. А клубы, музеі ды бібліятэкі застаюцца пакуль не магутнымі мацерыкамі, а лядашчымі выспачкамі пасярод неспакойнага мора недафінансавання.

Яўген РАГІН

А пакуль пагаворым пра тое, што зроблена. Дадумаў тут у значнай ступені прадстаўніца Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі Марына Пшыбытка, якая ў сваім артыкуле распавяла пра бібліятэчную дасягненні. Праўда, за колькаснай статыстыкай кнігавыдачы, іншых параметраў бібліятэчнай справы не вельмі дакладна праглядае фактура — дык расце колькасць чытачоў ці не? Лічу, што зняверанымі работнікі культуры мала кажуць аб карпаратыўных праблемах, якія даўно сталі кепска вырашальнымі ў маштабах краіны. Далейшы пралік, па маім шэрдзім перакананні, трэба ліквідаваць.

Па мне, дык у бібліятэчнай справе нам хача б захаваць тое, што ёсць. Заўжды згадваю нашага школьнага бібліятэкара, якая не стамлялася паўтараць: “Навучэнец, які цікавіцца толькі праграмамі літаратуры, сапраўдным чытачом не з’яўляецца. Ці ж можна ім стаць пад прымусам?” Яна мела рацыю. І тым, хто чытаў усё запар і нагобм, дазваляла ўсё.

Па гэтай логіцы асноўнымі сапраўднымі чытачамі на Беларусі з’яўляюцца людзі сталага веку. А іх, на вялікі жаль, усё меней і меней. Да месца гаворка пра неабяспечнае ігнараванне прафарынтацыі не толькі работнікаў культуры. Патэнцыйных чытачоў варта адшукваць яшчэ ў ясельках. Хто гэтым займаецца? Воль у тым і праблема.

Неаспрэчна адно: за апошнія дзесяцігоддзі бібліятэкары сталі больш ініцыятыўнымі і шматпрофільнымі. Калі пісаў гэты матэрыял, мне патэлефанавалі са Свіслацкай раённай бібліятэкі і паведамілі, што за грошы Прозідонскага гранта яны прапанаваюць традыцыйна вырабу керамікі ў вёсцы Поразава. У мясцовай бібліятэцы ёсць музейчык, які і займаецца дадзенай справай. Цяпер і гэта бібліятэчны клопат. А вакол — плойма зацікаўленых чытачоў. Пабоўшы такіх прыкладаў “небібліятэчных” намаганняў, якія павышаюць кніжны імідж.

Так, асноўны галаўны боль сумленых бібліятэкараў — састарэлы парк мабільных устаноў. Тое ж тычыцца і большасці клубнікаў. Ды плюс маральна і фізічна састарэлыя камп’ютары. У дачыненні да пэўных клубуў — варта казаць пра недаравальную

адсутнасць такой тэхнікі. Выразэнне пытання знаходзіцца ў змяленым рэчышчы паўнаўвартаснага фінансавання культуры.

А гэта значыць, што без змянення за свае кроўныя інтарэсы тут не абыйсця. І вечны бой...

Недахоп грашовых сродкаў адбіваецца і воль яшчэ на чым. Не кожны раён дазволіць сабе накіраваць работніка культуры на вучобу ў Мінск. Як па мне, дык не на тым эканоміі. У сталіцы самы перадавы досвед праектных тэхналогій, тут — усё звесткі пра фонды, гранты і пра тэхналогію іх атрымання. Не ведаць усяго гэтага — сабе даражэй.

У бібліятэкараў ёсць рэспубліканскі конкурс, у клубнікаў матывацыя працаваць цікава цалкам адсутнічае. Справа трываецца толькі на прафесіяналізме, напал якога знікае па меры росту пенсійнага, так бы мовіць, стажу. Амаладзённыя кадраў звязана з адсутнасцю сістэмнай прафарынтацыі. Пра гэта глядзі вышэй.

Нядаўны музейны форум паказаў, што сіла дробных раённых устаноў у музейнай, так бы мовіць, кааперацыі. Ініцыятарам яе на час згаданага мерапрыемства стаў Лоеўскі музей. І не прайграў. Але такіх прыкладаў прыкладна столькі, колькі ў Беларусі адмысловых ды непаўторных музейных устаноў.

Але пра недахоп кроўпавы — у наступны раз. Больш хваляе ўмяненне паўнацэннага выкарыстання тое, што ёсць. Ды што там казаць, у пэўных раёнах і па сёння няма музеяў, выставачных галерей, сувенірных крам. Вобразна кажучы, падарыць ёсць што, ды толькі няма ў што загарнуць. Перад замежнымі турыстамі сорамна. Яны не разумеюць, што такое астацкавы прынышч фінансавання культуры.

Можна было б назваць лепшых і трохкі пасварыцца на недастаткова жывых. Каб гэта хоць нейкім чынам паўплывала на вырашэнне хвалярых пытанняў, я б так і зрабіў... А пакуль з чыстымі ліфтамі праблема.

Зоя Белавосцік у спектаклі "Паўлінка".
У ролі пана Быкоўскага — народны артыст
Беларусі Арнольд Памазан.

Зоя БЕЛАХВОСЦІК:

“Не трэба мне іншых тэатраў, я працую ў найлепшым!”

Два юбілей і адна гісторыя для тэатра і сям’і

Фота Таццяны МАТУСЕВІЧ

Сёлета нашая культурная прастора поўнілася згадкамі пра Нацыянальны акадэмічны тэатр імя Янкі Купалы, які пачаў свой 100-ы сезон! А напрыканцы года святкавала юбілей актрыса, без якой тэатр уявіць немагчыма, — народная артыстка Беларусі Зоя Белавосцік. На гэтай тэатральнай сцэне яна працуе з 18-і гадоў і адыграла практычна ва ўсіх легендарных спектаклях, кштальту “Паўлінкі” і “Тутэйшых”, іграе ў бліскучых п’ястэроўках больш нядаўняга часу, такіх як “Чайка” ды “Рэвізор”. За гады ў Купалаўскім у яе было амаль 60 роляў, і зараз у актыўным рэпертуары 10 спектакляў. Можна сказаць, зайздросны лёс для актрысы, якая і запатрабавана, і любіма.

Аднак Зоя Белавосцік не проста актрыса — ёй належыць не толькі дзень сённяшняга тэатра, але і яго мінуўшчына і будучыня, бо і продкі, і нашчадкі непарыўна з ім звязаныя. Дзед Глеб Глебаў — народны артыст СССР — і бабуля Надзея Сарокіна ішчэ ў 20-я гады мінулага стагоддзя сталі артыстамі 1-га Беларускага драматычнага тэатра (цяпер імя Я. Купалы), бацька Валянцін Белавосцік — народны артыст Беларусі, усё жыццё аддаў гэтай сцэне, муж Аляксандр Гарцуеў — заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі, акцёр і рэжысёр многіх выдатных п’ястэроўкаў Купалаўскага, дачка Валянціна Гарцуева — актрыса тэатра. Свой юбілейны творчы вечар на пачатку снежня Зоя Белавосцік прысвяціла менавіта сям’і і тэатру, бо гісторыя ў іх — агульная. Дзве гадзіны актрыса трымала ўвагу глядачоў цікавымі і кранальнымі расповядамі, архіўнымі фотаздымкамі, песнямі і сваім талентам. І творчы вечар, бадай што, не павінны стаць адзінаквым паказам гэтай праграмы: у зале быў перааншлаг, авацыі не змаўкалі доўга.

З народнай артысткай Беларусі Зояй Белавосцік гутарым пра гісторыю і пра будучыню, пра справы сямейныя і тэатральныя, пра адданасць прафесіі і лёс артыста, і — пра тое, як многа ўсяго яшчэ наперадзе.

Надзея КУДРЭЙКА

— Ваш асабісты юбілей супаў з 100-м, юбілейным сезонам Купалаўскага тэатра. Таму здаецца, што больш удалай ідзі для вашага творчага вечара і прадумаць было немагчыма. Вы адразу вырашылі не ісці па трагічных сцэнах традыцыйных юбілейных праграм акцёраў?

— Калі мне прапанавалі зрабіць творчы вечар, я спачатку жахнулася, таму што

звычайна гэта вельмі складаная і алкаяная справа. А я не той чалавек, які пойдзе па нейкім простым шляху, кштальту возьме ўрыўкі са спектакляў і складзе з іх праграму — прыстойную і сімплячную. Мне заўсёды трэба нечым уражваць, алкываць нейкія Амерыкі для людзей. І я доўга думала — ці не паказаць проста спектакль, напрыклад “Чайку”? У роздумках мне дапамагў і Віктар Манаеў (народны артыст Беларусі, акцёр тэатра імя Я. Купалы — Н.К.),

які летась таксама рабіў свой творчы вечар, але ж ні за кім паўтараць мне не хацелася. І вось не без дапамогі Віктара і маёй Валюшы (Валянціна Гарцуева, дачка, актрыса тэатра імя Я. Купалы — Н.К.) праз некалькі дзён мяне асяніла: 100-годдзе Купалаўскага — гэта пудоўная нагода, ўспомніць і пакланіцца маім родным, якія і ёсць гісторыя гэтага тэатра, якія яго падымалі і стваралі яго неверагодную атмасферу.

Самым складаным было менавіта прадумаць тэкст. Бо я ні ў якім разе не хацела

пісаць як нейкі тэатразнаўца, раскажыць пра “уваходжанне ў ролю”, “падзяляць на перыяды творчасці” ці нешта падобнае — гэта нецікава і зусім нетэатральна. Я хацела, каб расказ ішоў ад мяне як ад чалавека — нават ад дзіцёнка, які памятае дзядоў і бабуль, бацьку і маці, каб гэта было пра людзей і іх уземаадносіны. Каб была ў маіх расказах і пяшчота, і гумар, і любоў.

— І каб не было пафасу, мабыць.

— Пафас — гэта ўвогуле не пра мяне. Хаця пафасу

насамрэч я хацела дасягнуць у якасці звышзадачы, каб ён быў па выніку, каб людзі не проста з цікавасцю паслухалі, а адчулі тонар за тое, што існавалі ў нас такія мошныя людзі, такія магутныя дрэвы, на якіх усё трымалася, і дзякуючы якім мы зараз тут працуем на сцэне. Але тэкст трэба было зрабіць лаканічным, рытмічным і жывым. І я апакутвала над ім, пакуль дасягнула, чаго хацела.

— Мне падаецца, усё атрымалася, я нават падумала, што вам дапамагалі нейкія прафесіяналы — і з тэкстам, і з дра-

матурый, і з п’ястэроўкай. А вы ўсё сама... Бадай што, гэта варта паказаць як нармальны спектакль.

— Так, мне ўжо казалі, што трэба будзе паўтараць, што атрымалася цэльная праграма, а не проста творчы вечар. Я выбрала шэраг такіх гісторыяў, якія, папершае, можна публічна раскажыць, а па-другое, якія будуць мільмі і кранальнымі, пакажуць характар людзей. І мой, у тым ліку.

ВОСЬ ТОЛЬКІ НЕ ТРЭБА ГЭТАГА ТЭАТРА!

— Пра ваш характар у дзіцістве вы расказалі некалькі адметных гісторыяў. Зала смаялася і нават крыху спачувала — асабліва, калі вы згадалі пра сябе трохгадоваму, што кінута на падлогу фанік ад цукеркі і любавалася яго прыгажосцю, а дасягнуў ў гэты момант вырашыл заняцца выхаваннем і абсалютна не анілі вану “тонкую мастацкую натуру”. І тады вы паказалі, што такое сапраўднае трэда, прычым зрабілі гэта так удала, што бабуля параіла паказаць вас псіхіятру. “Вось толькі не трэба гэтага тэатра!” — фраза з жыцця. У якіх сітуацыях вы яе чуюце?

— Сапраўды, выведзеная з раўнавагі, я чалавек яркіх эмоцый. Фразу чую, калі, напрыклад, спрабую даказаць сваю правату, а мяне не разумеюць. Калі проста не разумеюць, а мне гэта важна. Тады я пачынаю размаўляць як быццам на сцэне з публікай — з дыкцыяй і пастаўленым голасам (смех). Але блізка людзі мне так кажуць не ў якасці папрока — яны проста зніжаюць мой градус эмоцый. А ў дзіцістве ў маіх паводзінах насамрэч хапала дзівацтваў, бабулю я неаднойчы пужала неадэкватнымі з яе пункта гледжання дзеяннямі. Да мяне тады цяжка было знайсці падход — не дзіцёнак, а жудасць (смех) Пры гэтым я абсалютны інтраверт, і тэмперament у мяня прыхаваны, потым ужо перароблены ў артыстычны. Таму мне на сцэне і было няпроста, асабліва на пачатку кар’еры. Бо ўнутры ў мяне многа, а адкрыцця і паказанне гэта ўсім — праблема.

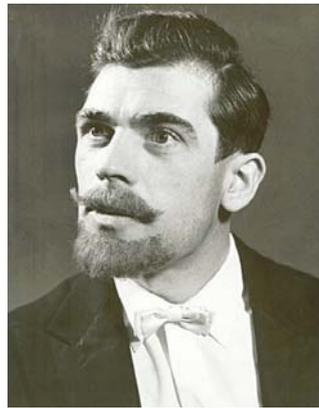
— Вас часта называюць прамой тэатра. Як вам у гэ-

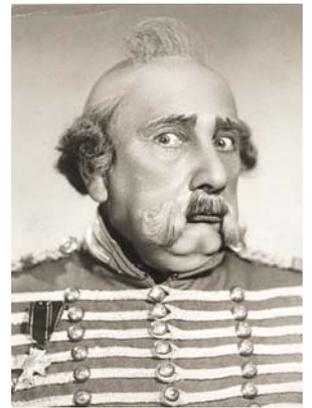
Бабуля Надзея Сарокіна,
1925 год.

Дзед і маці Зоі Белавосцік: Глеб Глебаў
і Вольга Глебава-Сарокіна.

Валянцін Белавосцік у спектаклі
“Жаніцьба Бялугіна”.

Глеб Глебаў у спектаклі
“Дамы і гусары”.

тай ролі? Знакаміты афарызм, што “тэатр — гэта тэрарызм аднадумца”. Ды і ўсе мы ведаем — чулі, чыталі, глядзелі, што ў тэатрах квітнеюць інтрыгі, што акцёры гатовыя на ўсё, каб трапіць у спектакль, і да таго падобнае.

— Насамрэч няма ў мяне ніякай ролі, я проста працую і больш нічога. Несумненна, мяне паважаш, мабыць, я чалавек з аўтарытэтам. Але як вам сказаць — наш тэатр у гэтым сэнсе акуратны, па-чалавечы такі вельмі правільны, ніякай залішняй субардынацыі ў нас няма. Не хочацца паўтараць банальную фразу пра адну сям’ю, але ў нас сапраўды добрыя стасункі, мы адзін аднаго паважаем, трываем. Даруем. Маючы адну любімую справу — тэатр — заўсёды можам паразумецца. Ні з кім і ні за што не змагаемся, не зайздросцім. Я часам нават думаю, што нармальнай здаровай канкурэнцыі ў нашым тэатры, можа, і не хапае, што яе павінна быць і болей. Залішні спакой у творчай справе не заўсёды на карысць.

АД ПРАДЗЕДА ДАСЁННЯ

— На творчым вечары вы згадвалі, што ў артыстаў цяжкі лёс — што раней, што зараз.

— Я расказвала пра тое, як мой прадзед Павел Сарокін — адзін з найлепшых акцёраў славаўтай украінскай трупы Марка Крапівніцкага — кінуў сцэну, бо на тэатральныя заробкі немагчыма было пракарміць сям’ю. І дадала: “Урэшце, як і ў наш час артыст не можа гэтага зрабіць”. Асабліва, мне паддаецца, цяжка мужчынам-акцёрам. Увогуле, хлопчыку ў гэтай прафесіі трэба быць толькі першым, толькі галоўным. Калі гэта не так, лепей заняцца нейкай іншай, больш мужчынскай справай — і больш даходнай, зразумела, і больш незалежнай.

— Ваш муж, а цяпер рэжысёр Рэспубліканскага тэатра беларускай драматургіі Аляксандр Гарцуеў спачатку ж таксама быў акцёрам. Мы размаўляем у вашай грэмёрцы, і я бачу, што на століку вы трымаеце фатаграфію Вікта-

ра Манаева. Іх лёсы — выключэнні з правілаў?

— Я свайго мужа заўсёды ва ўсім падтрымлівала — і ў прафесіі, і ў жыцці. Хоць у акцёрскай прафесіі ён і быў сярод “першых”, але таму і стаў рэжысёрам, што надакучыў гэты стан — выбяруць цябе ці не? Надакучыла працаваць з бесталанымі рэжысёрамі, падпарадкоўвацца ім і думаць: “Божухна, я ж у сто разоў болей за цябе разумю і магу!” Канешне, і актрысам такое “шчасце” дастаецца, і я сама яго зведала. Але дзякуй Богу, у мяне ёсць такія рэжысёры, як Мікалай Пінігін і Аляксандр

Аляксандр Гарцуеў (у цэнтры) у спектаклі “Ажаніцца — не журыцца”.

Валянціна Гарцуева ў спектаклі “Выкраданне
Еўропы, альбо Тэатр Уршулі Радзівіл”.

Гарцуеў. І Віктару Манаева пашчасціла, што ў яго ёсць свой рэжысёр — Мікалай Пінігін, заўсёды Мікалай Пінігін, які дакладна ведае, што рабіць з такім артыстам, як выкарыстоўваць яго дар, як правільна паказваць і як ім уражваць. Не ўсім так шанцуе.

— Вы ўсё жыццё адпрацавалі на адным месцы. Ніколі не думалі, заўсёды маючы, магчыма, упэўненасць, што ёсць жа ў Беларусі, ды й у свеце, іншыя тэатры?

— Крыў Божа! Не трэба мне ніякіх іншых тэатраў, у Беларусі я працую ў найлепшым. Былі ў свой час і замежныя прапановы — з Польшчы, напрыклад, але я адмовілася і не шкадаю. У бок Масквы я ніколі і не глядзела. Болей нідзе сябе не ўяляю. Хаця часам і захапляюся тым, што бачу на

іншых сцэнах. Калі паглядаю ў Рэспубліканскім тэатры беларускай драматургіі “Сірожу”, падумала: “Ну чаму гэта адбываецца не ў нас!” Таму што гэта проста шэдэўр.

АКЦЁРСКАЯ ПРАФЕСІЯ НЕ МАЕ Выхадных

— Вы не толькі прызнаецеся актрыса, але і педагог з вялікім стажам — навуцаеце будучых акцёраў. Наколькі гэты занятак для вас сур’ёзны, ці ёсць выпускнікі, якімі вы ганарыцеся як настаўнік?

— Несур’ёзна гэтым займацца нельга, і я аддала студэнтам больш за 20 гадоў. Праца вялікая і вельмі цяжкая — мне прасцей некалькі складаных спектак-

ляў адгрыць, чым правесці столькі ж добрых заняткаў. Канешне, ёсць артысты, якімі я цяпер магу ганарыцца, але пералічваць, бадай што, не буду — не ўспомніш каго, пакрыўдзяцца. Але наконтак майі будучыні ў якасці педагога, прызнаюся шчыра, я зараз раздумваю: часам здаецца, што ўсё дрэнна, проста трагедыя, і я перастану гэтым займацца. Бо студэнты пайшлі іншыя, не такія, якімі былі мы. Яны гэтай прафесіі — акцёрскай — займаюцца ў шэрагу ста іншых спраў, тэатр для іх гэта пятая, шостая, ці нават дзясятая рэч па важнасці. Для мяне такое стаўленне — нонсэнс. Ты толькі пачынаеш, і не гарыш гэтым, не аддаешся цалкам, не спрабуеш прабыць ілбом сцэну, не марыш пра дзяся-

ненне вышнію майстэрства? То навошта тады? Калі раней на курс абавязкова было чалавек 7—8 сапраўдных, то зараз, калі пашанцуе, адзін-два.

— У сэнсе, тэатр гэта не месца працы, а лад жыцця. Вы на ўсё глядзіце вачыма актрысы?

— Канешне. Акцёрская прафесія не мае выхадных. Ты заўсёды бышчам бы на працы, нават калі хаваеш каго-небудзь з блізкіх людзей. Вось што жахліва! Нават у самыя горкія моманты ловіш сябе на тым, што фіксуеш, якія ў каго рукі, жэсты, эмоцыі, як ты сам сябе паводзіш, — бо прывыкаўся ўсё прыкмячаць і перапліваюць для патрэбы сцэны, каб потым выкарыстаць. Канешне, гэта такая прафедэмарцыя, якая з узростам алчуваецца ўсё болей. І я не толькі па іншых гэта зваваю — і па сабе таксама.

ПРАФЕСІЙНЫ АБАВЯЗАК — МАЛА ЕСЦІ

— Вы пачалі казаць пра ўзрост. Можа, для кагосьці з публікі будзе і нечаканасцю ваш 60-гадовы юбілей, бо, гледзячы на вашы спектаклі, можна падумаць і пра лічбу, меншую ледзь не ў два разы. Але ўсё гэкі — лічба 60 вас не пужае?

— Каб яна мяне пужала, я павінна была б яе алчуваць, а гляджу на яе і да сябе ніяк не прымяняю. Мабыць, калі ты многа працуеш, прычым працуеш галавой і душой, увесь час засвойваеш новае, нешта вучыш і вучышся, імкнешся быць у добрай форме і гэтак далей, то і ўзрост у цябе ідзе

не так хутка. Калі маеш шмат чаго наперадзе, яшчэ столькі ўсяго хочаш — і зрабіць, і даследваць, і паспрабаваць — лічбы нічога не значаць. Ды й часы цяпер такія, што ўзрост па-іншаму вымяраецца. Раней жанчына, можа, і ў 40 гадоў лічылася ўжо немаладой, а цяпер многія і ў 80 не назывуць сябе старымі.

— У спектаклях, напрыклад у “Рэвізоры” і “Чайны”, ды й на творчым вечары, у вас такія сукенкі, якія неяк спецыяльна падкрэсліваюць вашу цудоўную фігуру, у ролях вам рэжысёрнай рытуэлю нават сізнны з негліжэ. Выдатна выглядаць — гэта ж яшчэ адзін прафесійны абавязак?

— Я таму і іграю часта ролі не па ўзросце, што так выглядаю. Я і раблю ўсё, каб так выглядала і іх іграць. На працягу ўсяго жыцця сачу за сабой, каб быць у форме. Не заўсёды гэта давалася проста — здараліся ў жыцці розныя праблемы, калі было амаль немагчыма. А зараз стала нават неяк прасцей — стараюся многа рухацца і, канешне, ма-ла есці. Адназначна — амаль нічога не есці. Ну, можа, вельмі рэдка, каб ежа існавала недзе там, у паралельным свеце. Бо потым жа трэба выходзіць на сцэну і пакутваць з гэтымі “наетымі” кілаграмамі, да таго сцэна ж яшчэ і моцна павялічвае. Сапраўды, гэта прафесійны абавязак — добра выглядаць. І маля есці (смей).

— Вы казалі, што ў вас яшчэ многа жаданняў, вы яшчэ многае хочаце зрабіць. А што, напрыклад?

— Трэба падумаць. Першае, я хачу прыносіць усім карысць, найперш сваёй дачцэ. Хачу, каб яна і зямной ганарылася і захапілася, каб я не была для іх нейкай бабалькай. Хачу, калі ў мяне з’явіцца ўнукі, каб мяне былі талі з іх мамай. Яшчэ шмат чаго хачу пабачыць, хачу паездзіць па свеце. Напісаць кнігу пра маіх продкаў. Вельмі хачу пабачыць цудоўныя новыя спектаклі рэжысёра Аляксандра Гарцуева — вельмі хачу. Зрабіць нешта такое, чаго яшчэ ніколі не рабіла. Канешне, хачу яшчэ многае і многае сыграць. Але наконтак канкрэтных роляў не дазваляю сабе марыць — усё будзе так, як мае быць.

Фота прадастаўлены тэатрам

Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ

Канстанцін ВАРАБЕЙ. Майстэрні савецкага кіно, прадэсэра...

Адраджэнне або стагнацыя?

95 гадоў беларускаму кіно: кропка рэфлексіі

Канстанцін ВАРАБЕЙ.

Святлана АНКЕЙ.

Ірына КАЦЯЛОВІЧ.

Мітўры СЯМЭНАЎ-АЛЕНІКАЎ.

Ігар АЎДЗЕЕЎ.

Віктар АСЛЮК.

Віктар ВАСІЛЬЕЎ.

Мітўры СЯМЭНАЎ-АЛЕНІКАЎ, рэжысёр:

1. Стужка "П" Уладзі Сяньковой.
2. Этап адраджэння.
3. Жалва нашаму кіно стаць алжакнам, вострам, прафесійным.

Святлана АНКЕЙ, актрыса:

1. Апошнія гады запомніліся супраціўленнем з незалежным рэжысёрам — Дар'яў Жук "Крышталь", Андрэем Палуанам — "Возера радасці", Андрэем Курэйчыкам — Liberte. Не магу вылучыць кагосьці з іх, таму што гэта цалкам розныя праекты і на ўзроўні фінансавання, і па паарытоўды, але агульнае, што іх аб'ядноўвае — вольнае жаданне рэжысёра, нягледзячы на ўсе перашкоды. Такі імгт не мог не нагнацца.

2. Беларускі кінематограф хутэй знаека, на маю думку... Хоць і ёсць асобныя добрыя дзяржаўныя праекты, мне ўсё ж не пакадае агульнае, што іны нарадажона хутэй насуперак, чым дзякуючы. Таму впер для мяне цікавай супраціўляцца з незалежнымі аўтарамі.

3. Як аспрэкаваць жаданне, каб у нашых фільмах змяшчаліся толькі беларускія асобы? З вольнымі стужкамі. Жалва, каб у добрыя стужары ўкладваліся прапастыяныя сродкі. Дзі каб болей малых рэжысёраў здымала беларускае кіно.

Ігар АЎДЗЕЕЎ, загадчык Музея гісторыі беларускага кіно, кінааўтар:

1. Не магу не адзначыць тэмакава факт. Сёлетня 60-годдзе аднакава вядомага кінааўтара Льва Гудоба "Узляццкае шуканне барыска". Ёсць папулярныя асобы стужку, зрабўтыя адмыслова праект у Музеі гісторыі

беларускага кіно, але тое, які яна выкалада рэзананс — пераважна ёсць нашы чаканні. Не праходзіла ні тыдні, каб гэты фільм не заказваўся і не паказваўся ў тым ці іншым фармаце. Мы перакананы на ўласным досведзе, што і праз 60 гадоў гэты кінатвор усё яшчэ з'яўдзіцца падзеяй.

Таксама абпярочаюцца на прашу нашага Музея, маю вылучыць срод пераваг глядацкай анімалізацыі пшкы "Аповесць мінулых гадоў", зрабленая на кінастудыі "Беларусьфільм". Неаднаразава пра вядомаму сёрыю анімалічных анімацый пыталіся наведвальнікі, аднак срод найбольш зацікаўленых у кінатворы аказаліся тры групы: настаўнікі беларускага мовы, прадстаўнікі тургеніўскага зямельніка... Яны нянаві хачаць б набыць "Аповесць..." на дысках тымсці ў аўтамат папулярнага мовы, хтосці — алжвадна роўнага крова, а зямельніка гэсі — у якасці сурв'яра. На жал, мы не можам прадаставіць падабную паслугу. Безумоўна, гэты шкы варта таа, каб назваць яго падзеяй у беларускім кіно — гэта сапраўдны нацыянальна-нашы праект.

У дакументацыі ўсё асабіста я вылучаю бы стужку Галіны Адамюч "Лебедзі" пра працу хтосці далагомі ў Свєтлароўцы. Гэта ўражальны сацыяльны дакумент, зрэз нашага жыцця — якое яго ёсць. У анімалічных фільм не вінен станавіцца асновай для зааслэвісці, — ён зраблены з гуманнага, стваральных пазіцыяў аўтарама, чакаекам, які хо-

Ірына КАЦЯЛОВІЧ, кінааўдальнік газеты "Звязда", сабра Міжнароднай фэстывальнай кінааўдальніцы FIPRESCI:

1. Фільм, вяртаю асабілі ўравакі, хапае, але калі вылучаць, то "Зайтра" Юлія Штану. Карпіна з'явілася на экране што сывагосце: калі сістэма фінансавання кінематографіа пабляжыла стаявіцца да незалежных аўтараў, і "прафесіяналі" і "майстры" з усіх бакоў настойвалі, што сапраўднае кіно даступнае толькі ім, раттам з'явілася стужка, якая даказала, што ёсць аб'ектыўны фільм можа стаць куды болей магутным выказаннем за "бюджэтны". Усё, што адбываецца ў беларускім кіно пасля "Зайтра", толькі паўтарае яго значэнне, і анімалічныя фільмы, апроч групкі апантаных, станавіцца усё

болшы і больш цікавым шырокаму колу глядацоў.

2. На усё тым жа этапе працяглай станаціла, да з праблёмскага. Фармалыя ў сістэме беларускага кіно нянога не змяніліся — схема дзяржаўнага фінансавання усё тая ж, датычныя сферы раішныі прымаюцца па-ранейшаму, "Беларусьфільм" усё так жа збірае амаль усё вылучаная на кінематограф грошы, а глядач з іх амаль нічога не мае. Але развіццё сьветна прыўнесла свае карыствы. У выніку ў Беларусі з'явіўся шэраг аўтараў, якія іпааруюць недастатную сістэму дзяржаўнай патрымацыі, робяць свае фільмы так ці інакш і ўдзельнічаюць з імі ў міжнародных кінафэстывалах.

Проблёмкі гэтыя толькі паказваюць, што ў нас ёсць інтэлектуальныя пісьніцкі рабіць выдатнае кіно, але зусім не сьведчаць, што з іх іжа склаціцца паўнаравае інадуэрыя, а сусветны кінабюроам хутка запыраць пра Новую беларускае вобна. Без алжвадных ськратных раішныі наш кінематограф зааслэвісці ў спаналіці, што будзе праівама, але з фільмамі-падзёмамі, што будзе выключэннем.

3. Сьвободы ў першую чаргу ад патэрнаў кіно і вукзасці думкі, а ўжо ў другою чаргу — ад фінансавых абмежаваньняў.

Віктар АСЛЮК, рэжысёр Еўрапейскай кінаакадэміі, сабра Еўрапейскай дакументаліст:

Аформілася новая генерацыя ў беларускім кіно. Вось тое, на мой погляд, самае важнае, што адбылося ў нашай кінематографіі за апошнія гады. Пра гэта мы мусім казаць нават болей, чым пра фільмы. Многія з гэтых малых людзей — неафіцыйныя, некаторыя з іх — фэйсбукічы самарэкамандзішчыкі, многія — яшчэ не раскрыліся, але тое, сапраўды, новыя людзі з неаблігам творчым патэнцыялам, і за імі зрэз перспектыва. Праекты новай генерацыі надалі будучы вызначыць будучына нашага кіно. Ці зпоўнаць малых аўтараў ў далейшым рэалізацыя менавіта тут, у Беларусі, ці з'едучу ў іншыя кінематографіі — вось пытанне, якое павінна клапаціць дзяржаву. Ці будзе наша сістэма спраць развіццю свайто, нацыянальнага кінематографіа, садейнічаць сталежню гэтым малым кінематографістам, альбо тыя малыя будуць блукаць па ўсім сьвеце ў пошуку сродкаў на ўласныя праекты — вырашэнне гэтай дэлемы, па сутнасці, і вызначыць далейшыя алжказы на другое і трэціе пытанні вашай апытанкі. Калі не будзе краіна ўкаладаваць у сваю інадуэрыю, — не будзе і свайто, менавіта нацыянальнае кіно. Будуць выпадковыя, напалавучыя поспехі. Вось такое алжванне, і такія развагі.

Віктар АСЛЮК, рэжысёр Еўрапейскай кінаакадэміі, сабра Еўрапейскай дакументаліст: Аформілася новая генерацыя ў беларускім кіно. Вось тое, на мой

Фота Сяргея Ждановіча і прадастаўленыя рэспандэнтамі

18 снежня завяршыўся Х Міжнародны Каляндэры оперны форум. А праз дзень Нацыянальны акадэмічны Вялікі тэатр оперы і балета Беларусі на правах заснавальніцы і галоўнага арганізатара гэтага фестывалю правуў круглы стол, у час якога беларускія крытыкі падвалі некаторыя вынікі.

Надзея БУЦЦЭВІЧ

ШТО НА ФОРУМЕ БЫЛО...

Замежных крытыкаў, у адрозненне ад мінулых гадоў, не запрашалі. І прычынай, шчыра кажучы, быў не толькі фінансавы разлік. Можна, канешне, знайсці прыгожыя словы, што млыры, маўляў, гасцінна саступілі месца айчынным моладзі: сёлетня ўпершыню тэатр праводзіць конкурс малых беларускіх крытыкаў, вынікі якога будуць падвезлены пасля святаў. Але зірніце на праграму: што ў ёй магло насамрэч прыцягнуць увагу спрактыкаваных, добра дасведчаных знаўцаў? "Турандот", "Кармен" былі прадстаўлены на форуме і раней — хіба з іншымі саістамі. "Літучыя мышы"? Але тыя ж маскоўскія рэвізенты ўжо былі некалькі разішчы пастановак зпрашаных да нас венеграцкага рэжысёра Габара Міхаша Керэні, таму добра разумеі, што спавізанія на цуд не дывідзена. Пасля інасамаў уладзі прафэры (сл. "К" № 17 за 2019 г.) наш тэатр паспрабаваў крыму папалешчы спектакль за кошт некаторых скарачэнняў. Але, зразумела, нічога прынявоўна не змянілася — толькі хантрамаж стаў крыму меншым. Дый дыржыроў Іван Касцючын славіцца сваёй мучанасцю, беражлівым ставленнем да спектакля.

Складанне фестывальнай праграмы з самых, бадай, папулярных оперных найменняў было скіравана на прыцягненне ў тэатр шырокай публікі — магчыма, нават тыя, хто раней у оперы не бываў. Яно, можа, і нябыла, да хутэй бымае ўласіва так званым курортным фестывальным заабульняльна кітапту. У астатніх выпадках фестываль усё ж былі асашы-кошца інасамаў былі дэкарацыі эксперыментальнасьці. Гэтым напамінаў пра пераможцаў змаганні з явянтамі і літвінамі. Вядома, у кожнага свая злучка. Дый ў аўтарскім лёрбэ А. Баралзіна тут адзначэнне літвінаў як жылжароў Вялікага Княства Літвінскага з'явілася значна пазней за Ігары пахоўны на поладуцкі. Але вы можаце сабе ўявіць, каб шпосціць падабнае замашчалася б у нацыянальным тэатры якой іншай краіны?

Оперны форум: ці многа накалядавалі?

Удзельнікі гала-канцэрта зорак сусветнай оперы.

Бульчовай, якая выступала кансултантам па рэкалісна-спадчыне А. Баралзіна. Увогуле, вывучэнне як мага больш поўнага аўтарскага прадстаўлення — справа называюцца карыснага. Але, падраслімо, менавіта вывучэнне — і не збўдзіць ўвастаніе. Бо іспрашаныя пастановак "Князь Ігар", якой алжвадзіць гэты сезон, дапамага напюўнічу ашыліць... не аўтарскі шэдрэі, а наддарот, талант і самааўтарысма М. Рымскага-Корсакава, які пасля з'яўлення першай свайтокай мэртыі збўдзіць канцытэры папалешчы спектакль за кошт некаторых скарачэнняў. Але, зразумела, нічога прынявоўна не змянілася — толькі хантрамаж стаў крыму меншым. Дый дыржыроў Іван Касцючын славіцца сваёй мучанасцю, беражлівым ставленнем да спектакля.

Сцэны са спектакля "Севільскі цырульнік".

матчыных тэатраў, оперных і нас гастрольных куды радзей: раз ці два гады. А тут — зусім свежы "Севільскі цырульнік"! Нацыянальны оперы Украіны, пастанулены ў красавіку гадоўнаму рэжысёрам тэатра Анатолем Салаўіенкам — малодшым сынам легендарнага спевака. Украінскія рэвізніі на гэту прэм'еру — скрозь станаўчыя. Фотаздымкі — прыцягальныя: нейкі сучасны гандлёвы цэнтр, дзе ёсць мэдзёвы салон Баргала. У час працяглай у ашыліці і адметныя стэцінацыя строй. Пры ўсёй іх фантазіянасці, асабіла ўпрымаць, са сістэмы іны з'яўляюцца вельмі гутулескімі па са-моім саім дучу і колеравым спалучэнням.

Гэты "фішк" былі прапанаваны таленавітым мастакам Андрэем Зябковічам і Ганнай Пашчэвай, якія мыведзлі па спектаклах "Кеў маўдрэн-балета". Але інадуэрыя і касцюм не былі "збырганы" і засталіся "мёртвымі" — як, дарэчы, і самі героі. Фігара, праўда, вывадзла на электрасмака-це, ды на гэтым рэжысёрскія прыдумкі скончыліся. Ары, ансамблі, хары выглядаі, адрадрэныя і касцюм не былі "збырганы" і засталіся "мёртвымі" — як, дарэчы, і самі героі. Фігара, праўда, вывадзла на электрасмака-це, ды на гэтым рэжысёрскія прыдумкі скончыліся. Ары, ансамблі, хары выглядаі,

...І ЧАГО НЕ СТАВАЛА

Агляд праграмы будзе няпоўным, калі не заадыць некаторыя стэцінацыя важ-кія шпосы, ды, на жал, уплываючы на магчымасці. Форум быў — 10-ы, юбілейны. І прышаў на 200-годдзе з'яна народнаму Станіслава Мліна гэтага кампазітара, якога мы сёння шчыра спра-вядліва ўважам да нашай нацыянальнай, а не толькі польскай спадчыны. У час фестывалю не прагучала. Так, цягам года ў краіне было шмат разнастайных ме-рапрыемстваў, у тым ліку з

удзелам польскага боку. Па-даліся канцэртны і ў Вялікім тэатры. Але ж і можа бы-ло на гэтым ставаць кропка? Бо форум — міжнародны, розлімае мае алжванцы, і падкрэслівае на ім белару-скае рэжысёрства. Пры ўсёй прыроднай спёцінацы Укра-іны, якасці былі розна-аўтарны. Але нічоўны з іх не надаруўчы звязкі усё га-ласы (звучачы, у тым ліку, жорсткім дэкарацыям, што выступалі адбальнікам) гучалі лёгка і паўна. Лепшымі, бэзумоўна, аказаліся жаночыя партыі — Разныя (Вольга Фамічова) і пры-служніцы Баргала Бэрта (Анжэліна Шаўка), якая ў гэтай пастановацы вельмі

Чога яшчэ не хапала? Ні на гэтым, ні на ранейшых форумах ніяк не былі прад-стаўлены оперы эксперы-ментальнага руху. А ён жа ёсць у замежжы. І менавіта праз камучнае сістэму ідзе раз-віццё самага жанру. Не буду задышчы тую ж Германію — літаратурна неадрэадыі форуму ўважліва Акадэмія мунды праімаціла. Міжнародную навукова-практычную кан-ферэнцыю, прысьвечаную мучанаму тэатру і пры-меркаваную да юбілейна-га Міхаша і Я. Глебава. Сярод гэсіей быў доктар мастацтвазнаўства, прафэ-сар з Латвіі Аніс Кудалінь, які акрама даклада выступаў яшчэ з лекцыяй пра оперы латышскай кампазітараў па-куль XXI стагоддзі. Там уз-расла судальнае пакаленне малых оперных творцаў, сільных да эксперыменталь-нага і пашыронна жанра-вых межаў. А усё таму, што былі знойдзены пльюціцы для пабожных пастановак.

Нам жа неабодна ду-маць аб граніцах прыста-вамай пльюціцы для пастанова-вама камернай опернай сістэмы (іспрашаныя мей А. Лекасандраўскай пры-датна хіба для канцэртна і праз-канцэрнічна), якая дапаможа вырашыць пы-танне і з зпрашанымі спектаклямі. Бо гэта мо-гуты быць не толькі футуры-істэцінацыя, а і камерныя, эксперыментальныя. Па-казы такіх опер змогуць вырашыць адрату для праівама — напавуяненне фестывальнай праграмы гэтыма пастановакамі і выкаваннем сплуканых гу-стаў, прывучэнню глядацоў да сучаснай эстытыкі. А і самі ж на гэта разлічаны ўсё ж форум...
Фота прадастаўлены тэатрам

Мінскія туманы — не горшыя за лонданскія, нават, Кажуць, больш якасныя і ўстойлівыя. Але ад гэтага нацыянальнага гонару штосці не даецца. У снежнай драчці не стае завей. Мы, снегазалежныя, чакаем напярэдадні святаў лёгкага марозчыку ды ўрачыстага снегападу. Метэапрагнозы — самыя супярэчлівыя. Таму настрой імкнемся ўзняць ад добрых навін. А на іх, балазе, у пошце “К” дэфіцыту няма. Увогуле, пазітыўныя лісты чытаць — карысна для маральнага здароўя. Палечымся.

У чаканні снегу

Яўген РАГІН

Самы, лічу, пазітыўны ліст са здаровым нацыянальным адценнем прыйшоў ад метадыста-маркетолога **Бераставіцкай** раённай бібліятэкі імя Восіпа Кавалюцкага Алены Аліфярковіч. Яна піша: “Другі год падчас зямельнага свята ў раёне дзейнічае рэзідэнцыя **Бераст-Зіозі і Спадарыні Завей**. Сядзіба беларускага міфалагічнага ўладара халадоў размешчана на тэрыторыі дзіцячага аздараўляльнага летніка “**Бераставіцкі**”. Ролі казачных персанажаў выконваюць бібліятэкары”. “Інтэграцыйны” Дзед Мароз нервова перажывае канкурэнцыю. Так, не адзін дзясатка гадоў павінен прайсці, каб мы прывычаліся да свайго, спадчыннага. Але ж з часоўмі варта пачынаць...

Працягнем навагоднюю тэму, дзе рой выдзе пакуль **Дзед Мароз**. Бібліятэкар **Алексшыцкай** (усё той жа **Бераставіцкі** раён!) сельскай бібліятэкі Зоя Хлебнікава распавядае пра рэспубліканскую акцыю “Нашы дзеці” у рамках якой прайшло адкрытае пасяджэнне аматарскага аб’яднання “Клёпа”. Праграма “Добры дзень, зімшкі-зіма!” прэзентавала ёлку з рэтра-ўпрыгожаннямі. Пад катэгорыю “рэтра” трапіла, атрымліваецца, і **Дзед Мароз**. Хто ж ведаў за савецкім часам пра нашага фальклорнага Зіозі?!

“**Шчучынская** дзіцячая бібліятэка запрасіла чытаць на святочны каледаскоп “**Навагоднія агні запрашаюць у казку**”. *Гаворка ішла пра навагоднія традыцыі розных краін*”, — распавядае бібліятэкар установы Тэрэза Івашка. Поруч з **Дзедам Марозам** згадваўся і **Санта Клаус**.

Вядучы метадыст па рабоце ў галіне традыцыйнай мастацкай культуры, неметаэрыяльнай спадчыны і фальк-

На здымках:

- 1 Гасці “Клёпы” ў Алексшыцах.
- 2 “Залатая мара” збірае сяброў.
- 3 У Пярмі ў пашане нашы казкі.
- 4 Спадарына Завей ў бераставіцкіх школьнікаў.
- 5 Мазалава: канцэрт з удзелам кітайскіх турыстаў.

лору **Гродзенскага** раённага культурна-інфармацыйнага цэнтру **Наталія Рамановіч** напісала пра “людзінае і таямнічае святкаванне **Божага Нараджэння**”. Аўтар папрабіла спыняцца на кулінарных традыцыях каляднага свята і нагадае, што чатыры гады таму традыцыйная рэгіянальная кухня аграгарадка **Адоўск Гродзенскага** раёна была ўнесена ў **Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцяў** Рэспублікі Беларусь. **Наталія Рамановіч** паведаміла і пра тое, што клубы і бібліятэкі раёна прыступілі да рэалізацыі праекта “**Сход калідоўшчыкаў**”. Запланаваны шэраг акцый: фальклорныя вандровкі, запіс ад носьбітаў калядных песень, рэканструкцыя абраду “**Калядаванне**”. У пятніцу ўсё калідоўшчыкі сабраліся ў аграгарадкі **Абухава** на семінар-практыкум, які адбудзецца ў адноўленай “**Сялянскай хаце**” — музейным пакоі мясцовага цэнтру культуры. Падыход грунтоўны, а таму — ухвальны.

На 4 студзеня новага года **Цэнтр спадчыны Гродна** анансуе “**Калядныя свята**”. У праграме: конкурсы, пачасткі, кірмаш сувеніраў, канцэртныя нумары.

У цяпер інфармацыя, так бы мовіць, досыць дзелава. **Марына Петрашкевіч** з дзіцячай бібліятэкі № 8 **Мінска** распавядае, як і заўжды, пра крэатыў свайго установы. А справа ў тым, што яна даўно і плённа стасункуецца з “бібліятэкай-цёзкай” з расійскай **Пярмі**. “**Дзямі**, — піша **Ма-**

рына, — прайшла **онлайн-сустрэча з чытачамі**. *Гэта прадстаўнікі трох класаў сярэдняй школы № 60 Пярмі*. Цягам трох гадоў яны знаёміліся з беларускай мовай, найвышэйшымі традыцыямі, і вось — *чарговым мерапрыемствам*. Мы падчас сустрэчы абмяняліся навагоднімі падарункамі — кнігамі, якія загадзя адправілі на пошце. А **Пермская бібліятэка** паказала **спектакль паводле беларускіх казак**. Цяпер у бібліятэках працуюць **выставы дзіцячых твораў**. Вось гэта — **інтэграцыя!**

Навіны з **Дзяржынскага** ГДК чытаю з асаблівым задавальненнем, бо на ўласныя вочы і далёка не адзін раз пераканаўся ў тым, што ўстанова мае гонар і непаўторнае артыстычнае аблічча. **Шаноўная Таццяна Шылак** піша, што народнаму клубу інтэлектуальных гульняў споўнілася 30 гадоў. У горадзе нават чэмпіянат па гэтых самых гульнях ладзіцца.

Шэраг паведамленняў краязнаўчага зместу. **Шчучынская** райбібліятэка арганізавала сустрэчу з пісьменнікам **Рычардам Бялячым**. Акцыя, як сьвярджае бібліятэкар **Ірына Гудач**, адбылася пад рубрыкай “**Родны край — крыніца натхнення**”.

Метадыст **Пастаўскага** ЦКІНТ **Людміла Сатовіч** паведаміла, што падчас акцыі “**Велай свой край**. Народная культура” прайшлі заняткі ў “**Школе актыўнага грамадзяніна**”. Займаюцца ў ёй старшакласнікі. Вывучаюць мясцовую традыцыйную распіску па тканіне, асвойваюць калядную гульню “**Яшчур**”.

У **Ліскаўскай** раённай бібліятэцы імя Янкі Купалы ладзяць літаратурна-музычныя зазімкі “**Людзі зямлі Гродзенскай**”. На гэты раз у бібліятэку прыйшлі сябры мясцовай літаратурнай суполкі “**Сукушэ**”. Пра гэта распавядае загадчык аддзела бібліятэчнага маркетынгу **Дар’я Марчэвіч**.

Працягвае тэму **Андрэй Стручанка**. **Выстава-конкурс фатаграфій “Мая Радзіма”** працуе ў **Мазалаўскім** сельскім Доме культуры. Аўтары работ — замежныя студэнты віцебскіх ВНУ, сябры клуба “**Зіоза**”. У экспазіцыі — 60 фатаграфій, якія распавядаюць пра **Кітай** і **Ліван**. Да слова, днямі **Мазалава** наведлі турысты з кітайскага горада **Ухань**. Для гасцей была падрыхтавана культурная праграма.

Харэаграфічная студыя “**Сунічкі**” **Дзятлаўскага** раённага цэнтру культуры і народнай творчасці споўнілася тры гады. Канцэртную праграму вела харэограф і рэжысёр-пастановшчык танцавальных нумароў “**Сунічак**” **Людміла Хрысценка**.

Самыя дэфіцытныя навіны, па маім меркаванні, тым, што распавядаюць аб прафесійным навучанні. Сёння ёсць такая. Бібліятэчны маркетолог з **Кобрынскай** цэнтральнай райбібліятэкі **Наталія Ефіціева** распавядае пра абласную школу ды-

рэктараў бібліятэчных сістэм **Брэсцкай** вобласці, якая прайшла на базе **Кобрынскай ЦБС**. Да калег далучыліся прадстаўнікі **Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі**, **Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтва**, **Кобрынскага ваенна-гістарычнага музея**. Вось гэта я разумею, дух карпаратывнай аднасіці! **Гаворка ішла пра рэдкія кнігі, базы даных, віртуальныя магчымасці бібліятэч**. Удзельнікі вучобы наведвалі шэраг сельскіх устаноў.

Не прамаўчаў сёння і паліца мастацтваў **Бабруйска**. Загадчыца аддзела мастацкай творчасці **Наталія Кулікова** паведаміла пра супрацоўніцтва з цэнтральнай дзіцячай бібліятэкай імя **Аркадзія Гайдара**. У бібліятэцы штомесяц ладзіцца майстар-класы па самых розных кірунках дэкаратывна-прыкладнага мастацтва. Школьнікі знаёміліся з ткацтвам, вяліцтвам, лозапляценнем... 16 снежня прайшоў майстар-клас разбіваў. **Майстар Сяргей Сілік** паказаў як працаваць з дрэвам.

Інфармацыя далёка не шараговай тэматыкі. **Метадыст сектара па рабоце сярод дзіцяці палатна мастацтваў** **Бабруйска** **Наталія Давідовіч** напісала: “**Пазнавальная праграма “Таму і пірэніе — гэта мастацтва ці...”**. Па ступені актуальнасці і сацыяльнай значнасці і гэтай навіне прысудзіў бы сёння першае месца. “**Гаворка ішла пра сучасную малодзённую моду, пра яе плюсы і мінусы**, — распавядае аўтарка, — **пра мультымедыйны небяспеку пры няясным навісенні татуіроўкі**. **Натуральна, удзел у праграме бралі ўрачы**.”

Міжнародны фестываль-конкурс мастацтваў “**Залатая мара**” прайшоў у **Маліцёўскім** абласным метадычным цэнтры. Вядучы рэдактар установы **Крысціна Башарымава** паведаміла, што цягам трох дзён на двух пліцоўках выступілі звыш 1500 удзельнікаў з **Украіны**, **Беларусі** і **Расіі**. У абласным метацэнтры прайшоў таксама канцэрт творчасці людзей з абмежаванымі фізічнымі магчымасцямі.

Аматарскія аб’яднанні **Зэльвеншчыны** бралі ўдзел у абласным алімпіада-конкурсе “**Свет захаплення**”.

Слонімскай райбібліятэка імя **Якуба Коласа** арганізавала сустрэчу з паэтам, музыкантам, публіцыстам, філосафам **Алегам Бембелем** (манахам Іаанам).

Калі б не гэтая інфармацыя, **Гомельшчына** паставіла б рэкорд зашыжнага маўчання. **Лоўцкі** музей бітвы за **Днепр** сітуацыю выратаваў. Музейшчыкі паведамілі, што з 15 снежня працуе выстава з архіўных фондаў музея “**Пларыён Ігнаценка**, 100 гадоў у гісторыі”. **Лярыён Мядзькоў** — акадэмік **Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі**, ураджэнец **Лоўчышчыны**.

Пішыце пра цікавае. Сустрэнемся ў Новым годзе!

У Папоўцы ёсць дзве арганізацыі, чья дзейнасць адпавядае накіраванасці нашай газеты, адна — Краснасельскі сельскі клуб, другая — Краснасельская сельская бібліятэка. Нічога не здаецца вам дзіўным? Пытанне паўстала і ў мяне. Аднак, як распавяла загадчыца КСК Ала Шмурадка, усё вельмі проста: некалі вёску пераназываць не сталі, пакінуўшы яе гістарычны камонім, а вось у назве ўстаноў, што тут ўзніклі з гадамі, было вырашана абыходзіцца без прыметніка “папоўскі”...

Алег КЛІМАЎ, Мінск — вёска Папоўка
Сенненскага раёна — Мінск / Фота аўтара

Спектакль не скончаны

У вёсцы, дзе ставяць Чарота, дзейнічае міжнародны кансорцыум і “руляць” Іванаўны

Іванаўна — Ала Шмурадка.

Папандопула — Міхаіл Паню.

Іванаўна — Ганна Коньшава

УСТАНОВА ФАЛЬКЛОРНАЯ

Якім бы ні быў шлях аглядальніка “К” у чарговы населены пункт — доўгім альбо кароткім, па дарогах дрэўных або добрых, — але, калі ля ўстановы, што меў намер ён наведаць, яго сустракалі прадметы дзейнасці рук чалавечых — грыбы, паравозік, гіганцкія божныя кароўкі, нешта іншае, зробленае з дрэва — настрой “культурнага інспектара” заўсёды паліпаўся. Менавіта гэтыя прадметы і паўсталі перад маімі вачыма калі будынка, у якім размяшчаліся ўжо згаданыя мною клуб і бібліятэка. І якую выснову я зрабіў? Значыць, працуюць у іх людзі, па меншай меры, нясуныя, выдумшчыкі, майстры — у шырокім сэнсе гэтага слова.

Так, у КСК яны рэалізуюць сябе ў драматычным гуртку, дарослым вакальным, дзіцячым клубе аматараў актыўнага адпачынку і забаў “Вясёлыя праменьчык”, клубе народных святаў і абрадаў “Аколіца”. Ва ўстанове дзейнічае і ініцыятыўная група Сенненскага раённай арганізацыі Беларускага таварыства Чырвонага Крыжа “Мы — разам!”.

— І група гэтая складае кансорцыум з аўстрыйскімі, нямецкімі і швейцарскімі партнёрамі, — тлумачыць Ала Іванаўна. — Наш бок у ім прадстаўляюць шаснаццаць жанчын. Адной са стратэгічных задач структуры з’яўляецца дабрачынная дзейнасць, пачынаючы з элементарнага — дапамогі на даму інвалідам, людзям адзінокам, састарэлым.

Замежныя спонсары дапамагаюць і непасрэдна клубу: для яго былі набыты камп’ютар, тэлевізар, фотаапарат, швейная машынка.

УСТАНОВА... КАХАННЯ

Такім чынам, аднаго майстра я ўжо прадставіў, на чарзе другі — майстар справы бібліятэчнай Ганна Коньшава. Без усялякай размінкі мы пачалі з ёй гутарку адразу з таго, што яе турбуе.

— У 2020-м кніжніцу абыякою паклочыць да інтэрнэту, — распавядае яна. — Пакуль жа, калі мне ў бібліятэчнай працы неабходна “павуцінне”, я карыстаюся тым з дому. Якія яшчэ праблемы? Не так часта, як хацелася б, папаўняцца фонд (дванаццаць тысяч кніг ён налічвае). Але

ў Сенненскай цэнтралізаванай бібліятэчнай сістэме пра нас, вядома, не забываюць: з’яўляюцца ў іх навінкі — яны паступаюць і да нас.

А “заслужаныя”, патрапанія выданні “лечаць” тут усім дзіцячым светам — па закліку Ганны Іванаўны дзеткі не без задавальнення алукаюцца дапамагчы ў рэстаўрацыі кніг. Па сабе памятаю, з якой стараннасцю ў 1970-х, вучылася ў школе, я нешта падляпляў у казцы пра Айбагіта.

— Хлапчукам і дзяўчынкам на самой справе цікава, — сцвярджае спадарыня Коньшава. — Яны ганарцца сабой, адчуваючы, што аказваюць рэальную дапамогу. І адначасова я гутару з імі — пра тых жа герояў прачытаных ім твораў.

Жыве ў вёсцы сто пятнаццаць чалавек, а запісана

кнігі... пра каханне! А наогул, у нашай мясцовасці любіць чытаць. Мне часам здаецца, наведвальнікі бяруць усё запар. З моладдзю складаней. Думаю, вось гэта пакаленне — ад старшакласнікаў да прыблізна дваццаціпяцігадовых — для папяровай літаратуры страчана. Ніякімі акцыямі ў іх любоў да яе не выклікаць. Яны могуць прыходзіць на мерапрыемствы,

дзетных сем’яў, калі дзеці рыхтуюць праграмы, у якіх чытаюць вершы, урыўкі з твораў, прывесчаныя мамам. Тым самым, адрасваючы гэтыя радкі сваім маці, сярэдзі якіх ёсць і прыёмныя.

А некаторыя яскравыя мамы наведваюць аматарскае аб’яднанне “Хозяюшка”, што працуе пры бібліятэцы, і ў якім яго члены абмяркоўваюць надзённыя тэмы, дзеляцца сакрэ-

Так, божны кароўкі...

тэмі рукадзелья, гатавання страў. Вынікі гэтых прац перыядычна можна убачыць на выставах.

Дзейнічае ва ўстанове і пакой “З крынічак памяці адвечнай”. Экспантатамі служаць прадметы сялянскага хатняга ўжытку — іх больш за трыста ў калекцыі (аднаму з абрусаў — за сто гадоў). Прычым, калі на “Славянскім базары ў Віцебску” раён раскрывае свой падворак, то для яго афармлення выкарыстоўваюцца і рэчы з гэтага міні-музея!

ПРАПАРШЧЫК ПАПАНДОПУЛА

А майстар у абласцях розных — Міхаіл Паню — стаў сёння каментарарам культуры Папоўкі. Пераехаў ён

у яе гадоў пятнаццаць таму. А да таго жыццё прафесійнага абаронцы Айчыны паматала — і па Беларусі, і па Бельгія Саюзе: дваццаць гадоў аддаў старшы прапаршчык ракетным войскам стратэгічнага прызначэння. Выйшаўшы на пенсію, авалоўдаў Міхаіл Мікалаевіч спецыяльнасцямі рознымі, але заўсёды стараўся, каб праца яго была звязана з людзьмі. А якая мастацкая самадзейнасць без гэтага? Прышлося па сэрцы яму народнае мастацтва яшчэ падчас службы ва ўзброеных сілах, а зараз ён прымае ўдзел практычна ва ўсіх мерапрыемствах ўстаноў. “Не толькі ў клубе выступаем, а ездзім па найбліжэйшых вёсках з канцэртамі і спектаклямі, — кажа спадар Паню. — Я іграю на гармоніку, заняты ў некалькіх ролях — ледзь ні кожны год прадстаўляем дзве-тры новыя паставы. У “Вяселлі ў Малаўніцы”, напрыклад, у мяне роля Папандопулы. У “Вазьміце мяне ў салдаты” — прапаршчыка. У “Мікітаў лапаць” — Яўгена. Вершы чытаю са сястры, у тым ліку свае і сястры. Вельмі хвалююцца сустрэчы з гледацкай праходзяць, як сёлета, калі былі ў аграпрадку Багданава ў Адзінленні кругласутачнага знаходжання для пажылых і інвалідаў”.

Майстар Міхаіл Мікалаевіч і ў іншым: у мінулым ён чатырохразовы чэмпіён Беларусі па гравым спорце!

— А ў войску я яшчэ захапіўся пляценнем рамянёў з каляровага дроту. Праўда, іх ніхто не насіў, гэта ж творы мастацтва былі, — так ашэняе тую сваю працу ўмелец. — Аднак даўно ўжо за рамясто не браўся.

Каментарый Міхаіла ПАНОВА:

— Жыхары вёскі на мерапрыемствы ў клуб прыходзяць. Моладзі паменш, канешне, таму што яе і ў Папоўцы не так шмат жыве, і інтарсы ў яе іншыя. А людзі сярэдняга і старэйшага пакаленняў новых канцэртаў не проста чакаюць, а нават патрабуюць, каб часцей праводзіліся! І ў бібліятэцы яе асноўныя чытачы ўзросту таго ж. Дзве Іванаўны “руляць” у нас культурнай. І я лічу, што з працай яны спраўляюцца на “выдатна”.

Вось вач і вёска! У мяне на лоб вочы палезлі пасля таго, як я пачуў пра “кансорцыум”. А паставоўка па п’есе Міхаса Чарота “Мікітаў лапаць”? Бясконца здзіўлілі мяне жыхары Папоўкі. Якія таксама з тых — з энтузіястаў. Дык няхай жа ў іх населеным пункце ніколі не скончыцца спектакль, што яны ставяць і ставяць, якому яны прывяцілі сваё жыццё і назва якога — беларуская культура.

Гліняны бог чытання

“Небібліятэчны” клопат бібліятэкі

Бібліятэчны музейны пакой.

семя, збан для малака, спарышы ці пітушкі для “комплекснага абеду”, міскі і шмат яшчэ чаго.

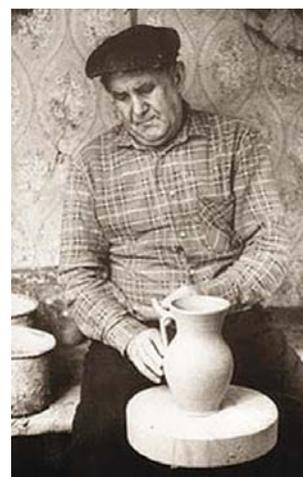
Фотагалерэя музейнага пакоя распавядае пра дынастыі поразаўскіх ганчароў. Напэўна, самым вядомым быў Іосіф Шопік (сышоў з жыцця ў 1990-х), серабрыста-чорная кераміка якога застаецца своеасаблівым сімвалам ганчарнага рамяства Прынямоння. Чаму яна чорная? Таму што выраблялася, абпальвалася па-чорнаму, без доступу кіслароду, бо гораны знаходзіліся пад зямлёй.

Гісторый поразаўскага ганчарства тамтэйшая бібліятэка займаецца здавён, таму і вырашыла перайсці ўрэшце

гэтага для бібліятэкі былі набыты ганчарны круг, новае дэманстрацыйнае абсталяванне, тэхнічныя сродкі для музейнага пакою.

Аматарскае аб’яднанне “Спадчына” занялося навучаннем дзяцей ганчарнаму рамяству. За справу ўзяліся загодчыца бібліятэкі Марыя Сакалоўская і бібліятэкар Ірына Сарай. Быў распрацаваны двухгадовы тэматычны план работы. У адпаведнасці з ім штотыднёва ладзяцца тэарэтычныя і практычныя заняткі. Вучыць поразаўскіх дзяцей майстар-самавук Людміла Шворак са Свіслачы.

Немалаважным з’яўляецца і тое, што Поразава — адзін з пунктаў раённага турыстычнага маршрута. Так што бібліятэчны музейны па-

Глінамес з Поразава Іосіф Шопік.

Майстар

Іосіф Шопік нарадзіўся ў 1921 годзе. І адразу ў яго жыццё прыйшла гліна. Жоўтая, чырвоная, залацістая... З гэтай гліны яшчэ дзед Антон, а потым бацька Іосіф Антонавіч стваралі разнастайныя прадметы хатняга ўжытку. І з таго моманту гліна стала чымсьці важным і неад’емным. Гаршкі, макотры, гарлачы, збанкі, міскі, цацкі зрабіліся часткай жыцця.

І хлопчык пачаў паціху камячыць кавалак вільготнай гліны, пачаў намагаша нешта зліпіць. А ўпершыню сеў за ганчарнае кола, відаць, талы, калі пачаў да яго нагамі даставаць.

Пляменніца Шопіка Тэрэза Белавусава ўспамінала пра дзядзьку: “З 11 дзяцей у сям’і Іосіфа і Марыі толькі маленькі Іосіф пайшоў у вучні ганчара. У 16 гадоў ён прайшоў абрад павячэння ў майстры. На вагах усёй вёскі зрабіў свой першы посуд. Прыехаў ксёндз, каб благаславіць хлопца на доўгі працоўны шлях. У вёсцы было вялікае свята”.

Чаго Іосіф Іосіфавіч толькі ні ляпіў за сваё жыццё! Вялізныя гаршкі і “сераднякі” ёмістасцю па 4 — 5 літраў, маленькія “пітушкі”, розныя мялішчы, збанкі для захоўвання квасу, гарлачы на малако, трохногія патэльны, розныя макотры, посуд для гарбаты, кубкі для вады, вазоннікі, вазы для кветак і, вядома ж, мноства рознафігурных пасвісцёлак для дзяцей. Усё жыццё Іосіф Шопік заставаўся верным нязменнаму правілу: усё самае лепшае аддаваць людзям, трымаць пры гэтым марку.

Ціжкае ганчарнае кола, якое дасталася яму ў спадчыну ад дзеда, майстар круціў не з дапамогай матора, а нагамі. Жанчыны ў гэтай сям’і таксама дапамагалі ў вытворчасці глінянага посуду. Часцей за усё менавіта яны напіралі вырабы каменчыкам-“грамушкай” перад абпальваннем. Так яны і працавалі ўвесь час. Іосіф Іосіфавіч вырабляў посуд, не выходзячы з хаты. А яго жонка Амілія апрацоўвала вырабы каменчыкамі. А потым абодва радаліся таму, што зрабілі.

ЗАМЕСТ ЗАКАНЧЭННЯ

Гурткоўцы пакрысе набіраюцца вопыту. Хачу, каб неўзабаве яны паспрабавалі вылепіць глінянага бога чытання. Цікава, што атрымаецца?

Святлана ПІВАВАРЧЫК,
дырэктар Свіслацкай
раённай бібліятэкі

Фотаздымкі з бібліятэчнага архіва

Краязнаўствам займаецца ці не кожная бібліятэка. Мы ж у пасёлку Поразава паспрабавалі ад тэорыі перайсці да практыкі. Патлумачу, у чым карані такога прадметнага ведання сваёй гісторыі. Наш праект толькі набірае абароты, але, думаю, што досвед “небібліятэчнага” клопату бібліятэкі будзе карысным для калег, якія жадаюць узняць магчымасці, а значыць і імідж роднай установы.

“ЧОРНАЗАДЫМЛЕНАЯ” ГІСТОРЫЯ

Ёсць у нас пасёлак Поразава. Пагадзіцеся, назва гэтая на слыху ў многіх. Не дзіва, бо менавіта тут у пазамінулым стагоддзі буяў ганчарны цэнтр Беларусі. Не кожная гліна падыходзіць для вырабу посуду. Поразаўская — наадварот: самая для гэтага прыдатная. Таму было тут калісьці пад 200 сем’яў глінамесу. Майстэрства перадавалася з пакалення ў пакаленне. А майстэрства — нешараговае: здавён у Поразава займаліся чорназдымленай керамікай.

І вось што цікава. Не існавала сакрэтаў паміж глінамесамі. Увесь сакрэт крыўся ў рамесніцкіх руках. І калі адчуваў майстар, што не сорамна яму за ўласныя вырабы, дык ставіў ён на кожным збанку ці глечыку кляймо: асабістае прозвішча. Дынастыі Шопікаў ці, скажам, Паплаўскіх добра ведалі не толькі на Свіслаччыне.

З гэтай нагоды вось яшчэ пра што распавяду. На пачатку мінулага стагоддзя прыехаў да сваякоў з Амерыкі ўрач. Даведася, што бабуля Шопікаў — знахарка, захацеў з ёй сустрэцца. І выпадкова пабачыў Шопіка, які працаваў за ганчарным кругам. Вельмі ўразаўся амерыканец і калі вярнуўся дахаты, даў ганчару з Поразава новы, больш дасканалы круг...

Пра усё гэта ў свой час даведаліся сябры бібліятэчнага аматарскага аб’яднання

Будучыя ганчары са “Спадчыны”.

“Спадчына” з пасёлка Поразава. Да слова, бібліятэка мясцовая стала з цягам часу яшчэ і цэнтрам краязнаўства.

ЁСЦЬ ШТО АДРАДЖАЦЬ

На сёння ў Поразава глінамесу не знайсці. Гліна засталася, а майстроў ужо няма. Дэмаграфія з урбанізацыяй. Натуральна, тое, што згублі, неабходна адраджаць. Так у 2017 годзе ў Поразаўскай бібліятэцы-цэнтры краязнаўства з’явіўся музейны пакой “Мастацтва гліны і агню”. Экспазіцыю мы прысвяцілі гісторыі развіцця ганчарнага промыслу ў Поразава. Паказаны працэс тэхналогіі вырабу чорназдымленай керамікі: як гліна нарыхтоўваецца, фармуецца, як глінамес выкарыстоўвае ганчарны круг, які посуд атрымліваецца. Сярод музейных экспанатаў — ганчарны круг, імправізаваны ганчарны гарон для абпальвання вырабаў, іншы рамесніцкі рыштунак.

І сам посуд тут можна паглядзець: гаршкі для гатавання ежы ў печы, бабачнік для вырабу булкі ці бабкі, кубак для напою, макацёр для расцірання маку ці льянога

ад тэорыі да практыкі. У гэтым плане бібліятэкары, якія займаюцца не толькі кнігавыдачай, нават клубнікаў аб’агналі.

МЫ АТРЫМАЛІ ГРАНТ

Для папулярызацыі і захавання ўнікальнай тэхнікі ганчарнага рамяства мы працавалі праект “Адроджае рамяство”, на рэалізацыю якога атрымалі сёлета грант Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь. Сапраўды, час вяртаць Поразаваў былую славу. Для

кой — вельмі запатрабаваны. Ён пастаянна багацее экспанатамі, сустракае экскурсіі і ладзіць майстар-класы, інтэрактыўныя гульні ды краязнаўчыя падарожжы. Сёння бібліятэкары заняты распрацоўкай новага рэкламнага буклета.

Высоная наступная: бібліятэку ў Поразава ведаюць не толькі ў раёне. Імідж установы выбудаваны карпатлівымі намаганнямі многіх спецыялістаў. Работа гэтая, куды ўцягнуты ці не ўсе чытачы, працягваецца.

Чорназдымлены посуд.

Бываю іншым разам за мяжой, знаёмлюся з бібліятэчнай справай іншых краін і ўсё часцей лаўлю сябе на думцы, што, нягледзячы на шэраг праблем, якія існуюць у нашай сферы, нам ёсць чым ганарыцца. Проста мы настолькі прывыклі абмяркоўваць нашы цяжкасці, што цяпер перастаем заўважаць тое добрае, што маем.

У 2017 годзе “Культура” публікавала мае дарожныя нататкі аб візіце беларускіх спецыялістаў у Злучаныя Штаты Амерыкі ў рамках праграмы Дзярждэпартаменту ЗША “Амерыканскія бібліятэкі”. Гэта вандроўка не толькі дазволіла мне адкрыць для сябе бібліятэкі гэтай далёкай краіны, але і стала штуршком, каб па-новаму паглядзець на нашы ўстановы. Спатрэбіліся два гады, каб усё пераасэнсаваць. А вынікам гэтага пераасэнсавання стаў лонгрыд “Беларусь Бібліятэчная” (<http://belaruslibrary.plb.by>), які знаёміць з беларускімі бібліятэкамі, дэманструе тую выключную ролю, якую яны адыгрываюць сёння ў жыцці беларусаў. У гэтым артыкуле мне хочацца падзяліцца самымі цікавымі фактамі, якія я для сябе адкрыла, працуючы над гэтым інфармацыйным рэсурсам.

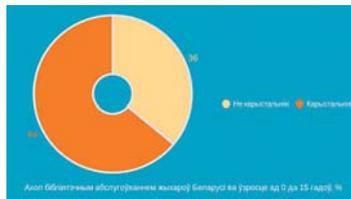
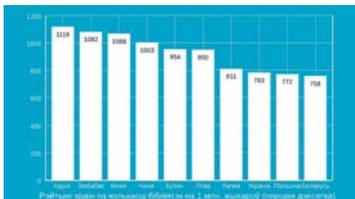
Нам ёсць чым ганарыцца

У ГОСЦІ ДА КНІГІ

Па даным бібліятэчнай карты свету Міжнароднай федэрацыі бібліятэчных асацыяцый па стане на 01.11.2019, Беларусь знаходзіцца на дзясятым месцы па колькасці бібліятэк на адзін мільён жыхароў сярод 110 краін, якія прадставілі свае звесткі.

На сёння ў Беларусі функцыянуе каля 7,2 тысяч публічных і спецыяльных бібліятэк з агульным аб’ёмам фонду звыш 180 мільёнаў экзэмпляраў. Практычна ў кожным вядомым месце ёсць бібліятэка. 165 устаноў спецыяльна створаны для абслугоўвання дзяцей. Яшчэ 2300 публічных бібліятэк маюць у сваёй структуры дзіцячы аддзел альбо залы. 64 працэнты жыхароў краіны да 14 гадоў з’яўляюцца чытачамі дзіцячых бібліятэк. Яны — адны з самых запатрабаваных.

Пра бібліятэчныя дасягненні разважае прафесіянал

ўдзельнічаюць у адукацыйных праграмах, вывучаюць працу механізмаў, робатаў, арганізм чалавека і іншае. Асобны блок праграм — вывучэнне замежных моў.

Больш за 800 прадыямстваў, арганізацый, устаноў маюць бібліятэкі. Навуковых — 24, публічных — каля 2550.

Да паслуг насельніцтва — больш за 54 мільёны асобнікаў разнастайнай па тэматыцы і жанрах літаратуры, доступ да электронных інфармацыйных рэсурсаў, а таксама вялікая мноства сацыякультурных мерапрыемстваў.

Больш чым у 600 бібліятэках функцыянуюць публічныя цэнтры прававой інфармацыі, у якіх заўсёды можна знайсці дапамогу з поўнымі тэкстамі нарматыўных прававых дакументаў, а таксама атрымаць кансультацыю юрыста.

большасці мікрааўтобус з наборам кніг, газет, часопісаў. Мясцовыя жыхары з вялікай неацэнімай чакаюць прыезду такой бібліятэкі. І не толькі таго, каб узяць літаратуру, але і каб паразмаўляць з бібліятэкарам, распавесці яму аб сваіх радасцях і нягодах, а часам — атрымаць каштоўную жыццёвую параду.

На жаль, парк бібліёбусаў пакуль не зусім адпавядае патрэбам часу як колькасцю, так і якасцю. Таму адна з актуальных задач, якую вырашаюць сёння спецыялісты беларускіх бібліятэк з дапамогай мясцовых органаў улады — павялічэнне колькасці перасоўных устаноў культуры і ўдасканаленне іх якасці.

СПАТРЭБІЦА 37 ГАДОЎ

Узначальвае сістэму бібліятэк краіны Нацыянальная бібліятэка Беларусі (НББ) — буйнейшы інфармацыйны і культурны цэнтр. Сёння тут захоўваецца больш за 9,8 мільёнаў экзэмпляраў кніг, газет, часопісаў, карт, плацінак, мікрафільмаў і іншых дакументаў больш чым на 50 мовах свету. Унікальнасцю устаноў з’яўляецца тое, што сюды на захоўванне

550 тысяч дакументаў. Гэта самы вялікі збор электронных дакументаў сярод бібліятэк краіны. Статус НББ як навукова-даследчага і навукова-метадычнага цэнтра па бібліятэчнай справе пастаянна павярджасца ўзроўнем і маштабам даследаванняў.

ФУТУРЫСТЫЧНА І ГРАНДЫЁЗНА...

Нацыянальная бібліятэка Беларусі ўнікальная не толькі сваімі інфармацыйнымі рэсурсамі, паслугамі і навуковымі працамі. Цікаваць уяўляе і яе будынак, які з першых дзён свайго існавання стаў аб’ектам павышанай турыстычнай увагі. Футурыстычны, грандыёзны, цудоўны, дзіўны... Якім толькі эпітэтамі ні апісваюць “беларускі алмаз”. У якія толькі рэйтынгі ні ўваходзіць яго будынак. Напрыклад, амерыканскае выданне Flavorwire у 2012 годзе змясціла яго ў пералік “дзіўна выглядаючых”, а крыху пазней (у 2013-м) па версіі гэтага ж выдання наш будынак заняў 11 месца ў рэйтынг з 25 найбольш прыгожых бібліятэк.

У 2015 годзе расійскі дэлавый часопіс ttn адзначыў Нацыянальную бібліятэку Беларусі ў спісе 33 самых неверагодных будынкаў свету.

НББ, разам з сусветна вядомымі будынкамі Антонія Гаўдзі ў Іспаніі і самым высокім будынкам свету ў ААЭ, уключана ў кнігу Яўгеніі Фралавай “100 самых дзіўных дасягненняў сучаснай архітэктуры”.

А ЯШЧЭ — ТРЭНАЖОРЫ

Важнай і неад’емнай часткай функцыянавання бібліятэкі з’яўляецца сацыякультурная дзейнасць. Штогод тут ладзіцца каля 220 рознаўзроўневых мерапрыемстваў, пры гэтым практычна кожнае чацвёртае носіць міжнародны характар. Штогод праходзіць каля 30 мастацкіх і больш за 150 кніжных выстаў.

Працуе дзіцячы пакой, які штогод наведвае каля 1,5 тысячы дзяцей.

НББ — адзіная ў краіне бібліятэка, у структуру якой уваходзіць фізікультурна-аздараўленчы комплекс, які ўключае сучасную трэнажорную залу з справе пастаянна павярджасца ўзроўнем і маштабам даследаванняў.

Квітка на экскурсіі, аглядную пляцоўку, выставы і іншыя мерапрыемствы Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі можна набыць, не выходзячы з дома, на партале бібліятэкі.

АДПАВЯДАЦЬ СТАТУСУ

У бібліятэчнай сетцы краіны важную ролю адыгрываюць яшчэ шэсць устаноў са статусам рэспубліканскіх: Прэзідэнцкая, Навукова-тэхнічная, Навуковая медыцынская, Цэнтральная навуковая імя Якуба Коласа Нацыянальнай акадэміі навук, Беларускае сельскагаспадарчае імя Івана Луцінвіча Нацыянальнай акадэміі навук, Фундаментальная бібліятэка Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта.

Асаблівую місію выконваюць і абласныя ўніверсальныя ўстановы, якія каардынуюць дзейнасць публічных бібліятэк: Брэсцкая імя Максіма Горкага; Віцебская, Гомельская і Магілёўская, якія носіць імя Уладзімера Леніна; Гродзенская імя Яўхіма Карскага і Мінская імя Аляксандра Пушкіна. Кожная — унікальная, кожная стварае найцікавейшыя рэсурсы, праводзіць ёмістыя мерапрыемствы.

На жаль, старонкі газетнага артыкула не дазваляюць апісаць усю бібліятэчную дзейнасць. Таму я запрашаю наведаць on-line рэсурс “Беларусь Бібліятэчная” (<http://belaruslibrary.plb.by>) і працягнуць сваё знаёмства з беларускімі бібліятэкамі.

Марына ПШЫБЫТКА, загадчык навукова-даследчага аддзела бібліятэчнага ўстава Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі

Літаральна нядаўна я вярнулася з Італіі. На той момант экспазіцыя Венецыянскай біенале-2019 яшчэ працавала. Як прэзідэнту асацыяцыі Alfa arte, мне давялося прымаць непасрэдны ўдзел у шматлікіх сімпозіумах, канферэнцыях, сходах, што напайнялі форум. І вось цяпер напрыканцы года, што адыходзіць у гісторыю, хацелася б паразважаць аб тым, як Біенале ў Венецыі ўплывае на мастацкія тэндэнцыі свету ды на мастакоўскі пошук увогуле. Але спачатку невялікі ракурс у гісторыю форуму.

Ужо ў 58-мы раз з 1893 года ва ўнікальным італьянскім горадзе, размешчаным у марскай лагуне, найвялікшым еўрапейскім цэнтры культуры і мастацтва, праходзіла Венецыянская біенале. Яе заслужана лічаць адным з самых прэстыжных выставачных аглядаў стану і накіраванасці сусветнага сучаснага мастацтва. Тут няма аднойчы прызнаных дасягненняў і лідараў-пераможцаў. Раз у два гады змяняецца і сам агульны ідэйна-кратыўны дэвіз для ўсіх экспазіцый, які павінен быць актуальным і натхняльным для ўдзельнікаў розных краін, займальным і шматзначным для гледачоў, якія заўсёды чакаюць убачыць у Венецыі нешта асаблівае, важнае і дагэтуль небывалае. У 2019 годзе біенале праходзіла з 11 мая па 24 лістапада і выклікала вельмі ярскія

Венецыянскія даляглядзі

і разнастайныя меркаванні і ацэнкі. Куратарам гэтага грандыёзнага міжнароднага форуму творчасці стаў англічанін Ральф Рутгофф. Ён выбраў для арганізацыі персанальных экспазіцый 79 мастакоў, у двух экспазіцыйных цэнтрах біенале — Арсенале і Джардзіні функцыянавалі павільёны 90 краін усіх кантынентаў зямлі. Дэвіз быў абраны вельмі папулярным і зразумелым — May You Live in Interesting Times (“Каб Вы жылі ў цікавыя часы”). Ён быў прагнаты мастакамі як заклік да актыўнага ўдзелу ў асэнсаванні самых розных з’яў сучаснага свету. Тут на першым месцы апынуліся праблемы змянення клімату, расавай дыскрымінацыі, міграцыі, наступстваў войнаў і экалагічных катастроф, злучэння творчасці і свету тэхнікі і так далей.

Мастакі розных краін не імкнуцца да прасталінейных формаў самавыказвання, а больш давяраюць метафарамам, сінтэзу розных мастацтваў і новых тэхналогій. Або знаходзяць такія наватарскія рашэнні, якія ў мастацтве яшчэ не выкарыстоўваліся, смела пашыраючы межы мастацтва. Галоўны прыз Біенале-2019, “Залаты леў” быў прысуджаны літоўскаму оперу-перформансу “Сонца і мора” (Марына). Яна ўяўляла з сябе фрагмент пля-

жу з натуральным пяском, на якім удзельнікі-акцёры і валанціёры адпачывалі і выконвалі арыя на актуальныя тэмы сучаснага жыцця. І такое незвычайнае рашэнне выклікала найбольшае прызнанне.

Прыз “Залаты леў” за лепшы аўтарскі праект атрымаў відэафільм мастака з ЗША Артура Джафа пад назвай “Белы альбом”. У ім даследуюцца праблемы сучаснага мульты-нацыянальнага грамадства, якое яшчэ вельмі складана фармуецца, пераадолюючы самыя розныя, але ў рэшце рэшт, пераадоленыя перашкоды.

Спецыяльная згадка журы было звязана з экспазіцыяй бельгійскага павільёна пад назвай “Сабачае жыццё”, дзе механічныя лялькі дэманстравалі раздзел еўрапейскага грамадства на руплівых рамеснікаў і розных дзвіакоў-маргіналаў, ад якіх залежаш, як ні дзіўна, усе наватарскія змены ў жыцці.

Былі прадстаўлены і вельмі драматычныя праекты, якія прымушалі задумацца над сусветнымі канфліктамі. Тут трэба адзначыць найперш інсталіяцыю кітайскіх мастакоў Суань Юань і Пэй Юй Can't help myself (“Не магу дапамагчы сабе”), у якой робат з металічнай шточкай безвынікова спрабуе прыбраць з белай глянцавай паверхні густую

На здымках: фрагменты экспазіцыі Венецыянскай біенале.

лужыну цёмна-чырвонага колеру, якая зноў павольна расцякаецца.

А вострае пытанне аб трагізме нелегальнай міграцыі злёў паліныць швейцарскі аўтар Хрыстаў Бюхель пэрсонажам экспанавання на біенале выпянтутай з дна мора заржавелай лодкі, на

якой спрабавалі перабрацца некалькі гадоў таму ў Італію 800 лівійскіх бежанцаў. Мастак нічога тут не дадаў і не змяніў па сваім меркаванні. Дакументальнае сведчанне катастрофы гаварыла само за сябе.

Можна свярдаць аб значна ўзрослым ўзроўні са-

цыяльнай адказнасці мастакоў з розных краін. Усе яны прышпыпова адпрэчваюць салонныя і забаўляльныя функцыі арт-рамства. Таму ствараюць творы, якія не прызначаны для калекцыянавання і продажу на прэстыжных аўкцыёнах. Але яны ўражваюць, зача-

Чым закаляхвае грузінскі дзэн?

Кінафестывалі існуюць, каб людзі маглі паглядзець добрае кіно. Прыкладна так адкажа большасць арганізатараў міжнародных і лакальных кінафорумаў, калі запытацца, у чым сэнс іх бясконай працы. На самай справе сутнасць існавання кінафестывалаў, як і мэтай іх наведвання, значна больш шырокая і складаная, чым можна спачатку ўявіць. Але і яе магчыма ўмоўна падзяліць на дзве часткі.

Украінах, дзе кіно — гэта сапраўдны бізнес, яны дапамагаюць усім: стваральнікам — прадаць дыстрыб’ютарам аўтарскія правы на распаўсюд гатовых стужак, студыям — заключыць выгадныя дамовы на супрацу з іншымі кінакампаніямі, ашчадным прадзюсарам — знайсці амбіцыйных рэжысёраў, а апошнім — яркіх акцёраў, якія дапамогуць састаяцца іх новым праектам. То-бок, індустрыя рухаецца наперад, а бізнэсмэны інвестуюць грошы ў жыццяздольныя праекты.

Іншая справа, калі дзяржава яшчэ не імкнецца манетызаваць сваю нацыянальную кінаіндустрыю, што зараз якраз адбываецца на

постсавецкай прасторы. Тады кінафестывалі становяцца пляюўкамі па абмене прафесійным і культурным досведам. Дзейнымі практыкамі, якія змогуць на правіць кінамаграфічны працэс у неабходнае камерцыйнае русла.

Менавіта адным з такіх месцаў з’яўляецца BIAFF, ці як яго яшчэ называюць — кінафестываль арт-хаўснага кіно ў Багумі. Гэта адна з чатырох міжнародных кінапаўдзей у невялікай Грузіі, якая адносна нядаўна пачала сур’ёзна абнаўляць сваю кінамаграфію, разбураючы паляры развалу СССР. Мясяцовы аўтарскі сумесна з кінамаграфістамі з Германіі, Азербайджана, Венгрыі, ЗША і іншых краін зараз ствараюць актуальнае кіно,

“Канец сезона”.

“Габана”.

“Дрэнныя людзі”.

“Ураджай”.

частку якога я паглядзеў у верасні, калі мяне запрасілі ў курортную сталіцу Аджапурый на варшоп маладых кінакрытыкаў.

Самай тытулаванай — спецыяльнай ўзнагарода з боку журы BIAFF — там апынулася экзістэнцыяльная драма “Канец сезона”, знятая нямецкім рэжысёрам азербайджанскага паходжання Ільмарам Іма-

навым у капрадукцыі Германіі, Азербайджана і Грузіі. 35-гадовага аўтара хваляюць родныя карані, да якіх ён звяртаецца ў стужцы, аналізуючы стан стаўнак сучаснай азербайджанскай сам’і. І там, на яго погляд, наспела пэўная крыза — Самір і яго жонка Фідан жывуць у бакінскім шматпавярховіку, і алчува-

нога. Мужчына не давярае жонцы-лекаршы і не хоча пусіць яе на новую працу ў Берлін. Тым больш, ён не ўпэўнены, што 18-гадовы сын Махмуд народжаны ад яго. У такім напружаным стане сям’я едзе крху адпачыць на Чорнае мора, дзе паслухмяная і лагодная Фідан кудысьці знікне на цэлы дзень, што кардынальна зменіць паводзіны мужчыны.

У “Канцы сезона” адчуваецца ўплыў італьянскага неарэалізму, відэачнай некамунікабельнасці, якую апёў у сваім кіно Мікеланджэла Антаніані. Натхнёны яго меланхоліяй, Іманаў распавядае пра разрыў стасункаў у азербайджанскім грамадстве, сем’і якога не вытрывліваюць наступстваў часу і развальваюцца знутры.

Цікавым назіраннем за жыццём сучаснага апынуўся пэўнаметражны док “Ураджай”, зроблены Мішо Анталдэ, з’ехаўшым з Тбілісі вучыцца ў ЗША. Малады рэжысёр спачатку хацеў зрабіць іранічны парафраз “Дажынак”, прысвечаны майнінгу крыптавалют у сельскім рэгіёне Кахетіі, але так захапіў прыроднымі з’явамі і павольнасцю жыцця сялян, што зняў медытацыйнае назіранне за жыццём гэтага края. Больш за ўсё “Ураджай” нагадвае стужкі ў жанры Slow TV, калі на экране некалькі гадзін паказваюць аднапытны працэс: як марскія хвалі б’юцца аб бераг ці поезд едзе з кропкі А ў кропку Б. Фільм цягнецца ўсяго 70 хвілін, але Анталдэ чароўным чынам удаецца насціць асалодай кожны момант стужкі, які арганічна перацякае ад за-

роўваюць і пераконваюць сваім шырым імкненнем дапамагчы новаму стагоддзю развіццям з камфарнамі рэзультывамі папярэдняга стагоддзя і пазбегнуць новых катастроф. Мастацтва пачатку стагоддзя і павінна адрознівацца такім далёка не аб'якавым характарам да ўсяго што адбываецца, што носіць адмоўны або станоўчы характар.

Беларускі павільён у кантэксце Біенале-2019 знаходзіўся ў цэнтральным раёне Кастэла. Куратарам экспазіцыйнага праекта "Выход" з'яўляецца мастацтвазнаўца Вольга Рыбчынская, а аўтарам — скульптар Канстанцін Селіханюк. Праект уяўляў з сябе вобразную сувязь скульптурных выяў чалавека, экрану манітора, неонавых рэклам, упакоўачных скрыняў і да таго падобнае. Тут была перададзена ідэя вызначыць каардынаты нашага часу, якія не паддаюцца асэнсаванню ў межах алнаго традыцыйнага погляду на працэсы многіх сучасных пераменаў.

Актуальнасць экалагічнай занепакоеннасці мастакоў была далёка не беспадстаўнай. З сярэдзіны лістапада 2019 года Венецыя спасцігла чарговая паводка, падобнай якой не было ўжо больш за 50 гадоў. Усе ніжнія паверхі будынкаў апынуліся падтопленымі, горад быў на мяккіх стыхійнага бедства. Але нават у такіх напружаны час яго не пакідалі мятэлікі турысты, а мастакі-канцэптуалісты, па ўсёй верагоднасці, ужо пачалі планаваль футурыстычныя праекты розных супер-грандзёзных

і вільгаценепранікальных купальных канструкцый, звыш-вышынных дамбаў, якія маглі б надзейна абараніць Венецыю ад пагібельнай вялікай вады.

Многае залежыць у будучыні, калі спадзявацца на крэатыўныя пасланні мастакоў, ад самых смелых творчых ідэй у імя набліжэння лепшых часоў. У гэтым важным працэсе ўзаемадзеяння творчых асоб і арганізацый розных краін важную ролю могуць адыграць многія беларускія мастакі. Не проста дзеля таго, каб звярнуць на сябе ўвагу чымсьці знешне вельмі экстравагантным і выклікаючым. Такого роду забаўляльна-інтрыгуючых праектаў заўсёды было і будзе ў звышдастатковай колькасці.

Беларускія мастакі розных напрамкаў і відаў мастацтва павінны часцей быць разам, ставіць на шматлікіх выставах актуальныя задачы, якія хваляюць наша грамадства, вельмі чулае да творчых навінак, якія нясуць ідэі свабоды, абнаўлення, міралюбнасці, выхду з ідэіных тулікоў, з сацыяльнай апатыі творцаў, якія заклікаюць любіць прыроду, народныя трады-

цыі і да таго падобнае.

Нельга сказаць, што аб сучасным беларускім мастацтве ўжо склалася яснае ўяўленне ў вялікай культурнай прасторы. Таму варта максімальна пашырыць міжнародныя творчыя сувязі, не выпускаць магчымасці ўдзелу ў розных выставачных праектах, што ў цяперашні час з'яўляецца цалкам даступнай і выніковай творчай дзейнасцю.

Наша мастацкая школа валодае вялікім прафесійным і творчым патэнцыялам як у выяўленчым мастацтве, так і ў новых арт-эксперыментах, якія ўзнікаюць на стыку розных сацыякультурных пераменаў. Не забываючы актуальных задач, зацверджаных на нядаўняй завершанай Біенале-2019, нашы мастакі павінны ўвесь час адчуваць пульс новага часу, каб да наступнага венецыянскаму форуму міжнароднай творчасці прапанаваць вельмі значныя вобразныя ідэі, зольныя змяніць да лепшага многае ў нашым неспакойным сучасным свеце.

Тамара ФАМЕНКА,
мастацтвазнаўца
Фота аўтара

хаплення прыродай да працы сервераў, ад сапраўднага жыцця да яго камп'ютарнага аналага. "Ураджай" дазваляе адчуць, што з сябе ўзяліе грузінскі дэзін, які закальвае цябе сваёй прыгажосцю і сучасным спакоем.

Больш правакатыўнымі апынуліся працы аўтараў, трапіўшыя ў секцыю кароткаметражных стужак. Тут падымлівае больш вострыя тэмы: ад рэфлексіі грамадзянскай вайны да існавання ЛГБТК-людзей у кансерватыўным грузінскім грамадстве.

Пра спецыфічныя адносіны да нетрадыцыйных стасункаў распаўядае камедыя драматы "Традыцыі" Іасеба Біладзэ, у якой два заблакуваныя ў сельскай мясцовасці нямецкіх турысты апынуўшыся на вяселлі, дзе гарачыя каўказскія востра реагуюць на паналучне ўрапейцаў. Аўтарскі гумар над сутыкненнем розных светапоглядаў — Усходу і Захаду — выкрывае сітуацыю, калі людзі вымушаны быць закладнікамі свайго нязменнай за стагоддзі культуры.

Не баіцца лёгкага падыходу Гіта Байндуршвілі ў сваім фільме "Табана", дзе да 35-гадовага "золатакапа-

целя" з эміграцыі вяртаецца бязглызды старэйшы брат. Немагчымае знайсці паміж сваякамі агульнай мовы, але неабходнасць жыць сумесна, нагадвае настроі сумных камедыяў савецкага класіка Георгія Данзіля, дзе героі таксама шукалі сваё месца ў гэтым складаным свеце.

Не забыліся грузіны на сваю шматпакупную мінуўшчыню. Яе ўвасабілі "Дрэнные людзі" Георгія Таварткіладзе — ваенная стужка аб супрацьстаянні ў 1991 годзе прадзяржаўных і апазіцыйных сілаў на галоўным Рэспубліканскім Тбілісі. Рэалістычнасць разбуранага горада, жыхары якога знаходзяць у сабе сілы заставацца людзьмі нават у цяжкіх абставінах, становяцца галоўнымі вартасцямі "Дрэнных людзей".

Мастацкая моц фільма настолькі ўравае, што пасля паказу толькі і думаеш пра тое, калі беларускія рэжысёры пачнуць здымаць такое амбівалентнае і эмацыйна насычанае кіно. Кінематаграфісты Грузіі ўжо дамагліся гэтай мэты амаль за некалькі гадоў, дзякуючы стварэнню дзяржаўнай праграмы "Здымай у Грузіі", якая існуе з 2016 года пры падтрымцы

Нацыянальнага цэнтра кінематаграфіі і Агенцтва развіцця прадпрыемлівасці. За гэты час кінаіндустрыя ў Грузіі бурна развілася. Абарот кінавытворчасці ў 2016 годзе склаў 18 мільянаў лары (больш за 6 мільянаў даляраў), у 2017 — 27 мільянаў (больш за 9 мільянаў даляраў), у 2018 — за 38 мільянаў (больш за 12,7 мільянаў даляраў), а ў 2019 чакаецца абарот да 97 мільянаў (больш за 32,6 мільянаў даляраў).

Па словах арганізатараў фестывалю, праграма "Здымай у Грузіі" прадугледжвае механізм вяртання наяўных грошай, што азначае кампенсаванне кінавытворцам да 25 працэнтаў бюджэту, выдаткаванага на здымкі на тэрыторыі краіны. За чатыры гады ў праграме "Здымай у Грузіі" ўжо зарэгістраваны 32 кінапраекты, сукунны інвестыцыйны аб'ём якіх склаў 113 мільянаў лары (больш за 38 мільянаў даляраў).

Гледзячы на поспехі нашых былых суседзяў па СНД, Беларусь таксама магла б зрабіць такую падтрымку замежных рэжысёраў. І хто ведае, можа і ў нас з'явіцца ўласны Белавуд!

Тарас ТАРНАЛІЦКІ

Пад і на Каляды і Новы год прынята дарыць адзін аднаму падарункі. Для газеты "Культура" такім стала сустрэча з Алегам СКРЫПКАЙ. І хоць, як сцвярджаецца, падаранне перадроўвае нельга, мы прэзэнтуюем гэта "спатканне" і вам, паважаныя чытачы, — у выглядзе эксклюзіўнага інтэр'ю з лідарам вялікага украінскага рок-гурта "Воплі Відаплясава", які вы пацуче ў ноч пад Новы год з блакітнага экрана Беларусі 1.

Алег КЛІМАЎ / Фота аўтара

Алег СКРЫПКА: "Смачна, як у Беларусі!"

— Якім стаў 2019-ты для калектыву?

— Натуральна, пісалі песні. Выйшла два кліпы. Шмат выступалі за мяжой: напрыклад, вялікі тур праішоў па Германіі. Перавыдалі абмежаваны накладам на белым вініле канцэртны альбом "Закустыка", што быў запісаны ў Парыжы ў 1993-м і выйшаў праз два гады на касетах. Запіс лічыўся згубленым, але нядаўна знайшлася копія рэлізу. Асноўны тыраж мяркуем выпусціць наступнай вясной. Працоўны сезон атрымаўся.

— Гадоў дзесяць таму на прэ-канферэнцыі, якая папярэднічала чарговому выступу "Воплі Відаплясава" ў Мінску, вы выказвалі непакоі за стан украінскай культуры. Нешта з тых часоў, на ваш погляд, у гэтай сфэры змянілася?

— У сувязі з вядомымі падзеямі Украіна вымушана абараняць і сваю інфармацыйную прастору, і сваю культурную прастору. Я скажу пра тое, што мне бліжэй і больш зразумела. У тую нішу, якую займалі расійскія артысты ва ўкраінскіх медыя, шоу-бізнэсе, цяпер увайшлі нашы выканаўцы. Аднак пры гэтым добрай музыкі не стала больш настолькі, наколькі вызвалілася ў нішы месца. І, на жаль, як не было шмат сэнсаў у папулярнай музыцы, так, пераважна, усё па-ранейшаму і засталася.

— Ёсць нейкая самая памятная сустрэча Новага года ў гісторыі "ВВ"?

— ...У вашай газеце можна пра алкоголь пісаць?

— Гледзячы пра які.

— Аб інтэрнацыянальным...

— Пад Новы год, хіба...

— Тады распаўядаю. 1986-ты год. Толькі-толькі сабраліся "ВВ", а на касете выйшаў наш першы альбом. Новы год вырашылі адзначыць у, зараз ужо былога, басіста гурта Аляксандра Піпы. Таксама на сёння былі гітарыст "Вопля..." Юрый Злоранка захапіў пару пляшак самагонкі. Саша жыў, ці што, на восьмым паверсе. І калі мы падымаліся ў ліфце, ён спыніўся — за рэлізну да Новага года. Сядзім сабе, кукуем, на лесвічных пляцоўках — шпіцы, піснем на аварыйную кнопку — шпіцы: ліфціёр, напэўна, сваё адвечыла. Здолелі неж прылечыніць дзверцы ліфта і ўнутр кабінкі пайшоў паветра, а то ўжо і дыхаць стала цяжка. Што рабіць? Пачалі адзначаць наступ свята — выпіваць патрошку. Без закускі, само сабой. І з нейкага моманту — зразумела з якога, захацелася ўжо не столькі выйсці, колькі дзе-небудзь дастаць ежы. І тут чуюм, нейкі чалавек бжыць. Мы давай гарлапаніць! Ён падшоў да ліфта, убачыў усю гэтую карціну, выслухаў нашы тлумачэнні. І чалавек гэты... праштурхоўвае ў шчылінку палку каўбасы! Нам, у дачыненні да сітуацыі, зусім добра аталася, але нежак жа вызваліцца трэба было! І Піпа прапанаваў ішоў, маўлю, ён чуў, што калі цяжкім прадметам біць у гэтую кропку закрытай дзверцы ліфта, то тая адкрыецца. Мы ўзялі, як таран, самага лёгкага

з гурта — Злоранку, і сталі дзвюцца яго нагаму ў дзверы. І яны адкрыліся! Паміж паверхаў адзін за адным і вылезлі на волю.

А так, як правіла, Новы год сустракаем на сцене. Прычым, ва Украіне цяпер усё больш і больш святкуюцца менавіта Каляды, а сустрэча Новага года альдохзіць на другі план. Аднавядна, і канцэртаў у гурта больш у студзеньні, чым у снежні.

— Што абавязкова робіце, бываючы ў Беларусі?

— Наогул, у вашай краіне выступаем вельмі часта — гэта канцэрты, тэлездымкі. Адзін-два разы на год дакладна прыязджаем... З абавязковага... (задзірае калашчыну. — А.К.) Атрыбутам майто сцэнічнага касцюма з'яўляюцца і шкарпэткі — Брэсцкага панчошнага камбіната. Ва Украіне добрых баваўня-

ных шкарпэтэк чамусьці не выпускаюць, і як толькі я прыязджаю ў Мінск, апразу закуліяюцца шкарпэткі з беларускім арнаментам. У майм доме ваша паспелая біблія з лёну. Яшчэ з Беларусі прывозім згущонку, каўбасы, нейкія базавыя натуральныя прадукты. Паміж сабой і гаворым, жуочы, — смачна, як у Беларусі! Прадукты харчавання ў вас сапраўды! І пачуці. Так, як гурт прымаюць у Беларусі, яго нідзе ні прымаюць. Ва ўсім свеце людзі перанасцячаныя інфармацыяй — і музыкой таксама, ва Украіне ў тым ліку. Яшчэ некалькі гадоў таму слухачы апускаліся ў музыку, нібы ныраючы глыбока ў ваду. Гэта значыць, цалкам знаходзіліся ў матэрыяле. А цяпер усё музыка слухаецца па вярхах. Не таму, што людзі паглупелі, а з-за лішку інфармацыі. Беларускія меламаны пакулі "сёрфінгістамі" не сталі, яны ўважліва ўслухваюцца ў мелодыі, словы песень. Для нас гэта вельмі каштоўна.

— Пажадайце што-небудзь чытачам газеты "Культура" і ёй самой.

— Чытачам, — каб вас чыталі, не ўсё ж ім па інтэрнэце і ў сацыяльных сетках завясць. Газеце ў шчасця і здароўя ўсім яе супрацоўнікам. Прыгосту чытачоў, асабліва ўдумлівых. Глыбокіх артыкулаў. Цікавых, вострых матэрыялаў. Жыцьё яшчэ доўга доўга і ў друкаваным варыянце, і ў электронным. Усіх выгод. З Калядамі і Новым годам!

МУЗЕЙ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. Леніна, 20.
Тэл.: 327 45 62.
Пастаянныя экспазіцыі:
■ "Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст."; "Мастацтва Беларусі XIX — пач. XXI стст."; "Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст."; "Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст."; "Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст."; "Мастацтва краін Усходу XIV — XX стст.". Новы раздзел — "Сусвет Яэна Драздзівіча".
Выставы:
■ Выставачны праект Зои Літвінавай "Знакі творчай волі" — да 19 студзеня 2020-га.
■ Выстава акарэльных твораў Уладзіміра Рынкевіча "Зямное і небаснае" — да 12 студзеня 2020-га.
■ Выстава "Аман: жамчужына Усходу. Рамесная спадчына" з калекцыі Нацыянальнага музея Султаната Аман — да 19 студзеня 2020-га.
■ Выстава "Рускі імпрэсіянізм" — да 10 студзеня 2020-га.

■ Выстава "Шрага Царфін. Рух да святла" — да 19 лютага 2020-га.
■ Выстава "Засядзі гатовы, хабрабюючы..." Мастак і вобраз Прорысі і абразы XVIII — XIX стст. — да 1 лютага 2020-га.

Філіялы музея

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАў. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І ПАЛОВОІ ХІХ СТ."
г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а. Тэл.: 327 88 78.
Пастаянныя экспазіцыі:
■ "Інтэр'еры шляхецкай сядзібы".
■ "Жыццё і творчасць Валенція Ваньковіча".
■ "Сядзібы партрэт XVII — сяр. XIX стст."

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА ў В. РАЎБІЧЫ

Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён. Тэл.: 507 44 69.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстава "Повяз часоў", якая знаёміць з багаццем вобразаў традыцыйнага ручніка.
■ Майстар-класы па стварэнні лялек-мотанак, ткацтве паясоў альбо саломалляціні (на выбар) — кожную нядзелю. Пачатак а 12-й.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ПСТАРЫННЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 327 43 22.
Экспазіцыі:
■ Абноўленая экспазіцыя "Старажытная Беларусь".

У МІНСКУ ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА" МОЖНА НАБЫЦЬ У НАСТУПНЫХ КРОПКАХ:

магазіны "Белсаюздрук"
Падземны пераход ст.м. "Пятроўшчына".
Падземны пераход ст.м. "Плошча Перамогі".
Проспект Незалежнасці, 44.
Вуліца Валадарскага, 16.

кіёскі "Белсаюздрук"
ст.м. "Наміга", вул. М. Багдановіча.
Проспект Пераможцаў, 5.
Вуліца Рабкораўская, 17.
Проспект Незалежнасці, 68, В.
Вуліца Лабанка, 2.

■ "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
■ Бестэрміновая акцыя "Адзіны білет", якая дазваляе мінчанам і гасцям сталіцы наведаць музей і яго шэсць філіялаў, набыўшы ўсяго адзін білет у любым з іх.
■ Аўтарскі праект Ахрэма Белабровіча VKL3D.
■ Акцыя "Воляе пійніна" — кожны дзень з 16.00 да 19.00.
Выставы:
■ Выстава "Беларусь: адраджэнне духоўнасці".
■ Выстава "Ад рымскага дзяржава да беларускага рубля".
■ Выстава "Усход — Запад" (калекцыя твораў усходняга і заходнеўрапейскага мастацтва князёў Дандуковых-Карскавых — да 12 студзеня 2020-га.
■ Навагодні выставачны праект "Музей ёлачных цацак" — да 20 студзеня 2020-га.
■ Выстава мастака-пастаноўчыка Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага музычнага тэатра Іллі Падкалаева "ХРАНАТОП 2.1... Простора/ час 2.1." (у галерэі музея).

Філіялы музея

ДОМ-МУЗЕЙ ІЗ'ЭСДР РСДРП
г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а.
Тэл.: 290 68 47.
■ Абноўленая экспазіцыя "Гісторыя сацыял-дэмакратычнага руху канца XIX — пачатку XX стст."
■ Выстава ёлачных цацак савецкага перыяду "У гасці да казкі" — да 14 студзеня 2020-га.

МУЗЕЙ СУЧАСНАЙ БЕЛАРУСКАЙ ДЗЯРЖАЎНАСЦІ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 38.
Тэл.: 327 46 11.
■ Пастаянная экспазіцыя "Сучасная гісторыя Рэспублікі Беларусь: 1991 — 2017 гг."

МУЗЕЙ ПРЫРОДЫ І ЭКАЛОГІІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 327 06 33.
Экспазіцыі:
■ "Сезонныя змены".
■ "Вадаёмы і насельнікі прыбярэжных раслін".
■ "Хвойны тып лесу і насельнікі змешанага лесу".
■ "Насельнікі ліставога і змяшанага лесу".
■ "Ахоўныя прыродныя участкі, рэдкія віды жывёл".
■ Выстава "Магія дзікіх птушак" — да 1 лютага 2020-га.
■ Атракцыён "Стужачны лабірынт".
■ Атракцыён "Лазерны квэст".

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ТЭАТРАЛЬНАЙ І МУЗЫЧНАЙ КУЛЬТУРЫ

г. Мінск, Музычны зав., 5.
Тэл.: 220 26 67.
Пастаянныя экспазіцыі:
■ "Вытокі тэатральнай і музычнай культуры на беларускіх землях"; "Музычная і тэатральная культура Беларусі ў X — XIX стст."; "Беларуская музычная культура XX ст."; "Тэатральная культура Беларусі XX ст."
■ Выстава "Станіслаў Манюшка. 18 гадоў каханна і творчасці ў Вільні" — да 10 студзеня 2020-га.
■ Выстаўка дзіцячай творчасці "Калядныя замалёўкі — 2019" — да 10 студзеня 2020-га.

ГАСЦЁЎНА

УЛАДЗІСЛАВА ГАЛУБКА
г. Мінск, вул. Старавіленская, 14.
Тэл.: 286 74 03.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстава "Час казак" (прадстаўлены аўтарскія лялькі, вырабы з лямца, арт-аб'екты, графіка і шмат іншага) — да 2 лютага 2020-га.
Майстар-класы:
■ Музейныя заняткі "Тэатральная лялька" для дзяцей 5+.
■ Інтэрактыўныя музейныя заняткі "Асновы акцёрскага майстэрства" для дзяцей ад 5 да 10 гадоў.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАГА КІНО

г. Мінск, вул. Святрдлова, 4.
Тэл.: 327 10 75.
■ Пастаянная экспазіцыя "Гісторыя беларускага кінамастацтва".

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Пераможцаў, 8.
Тэл.: 327 11 66; 203 07 92.
Музей працуе: пн. — выхадны, аўт. — нядз. — ад 10-й да 18-й, сяр. — ад 12-й да 20-й.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Часовая экспазіцыя "Вяртаючы час", прысвечаная 75-годдзю музея — да 31 снежня.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"

г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19.
Тэл.: (8-01770) 2 06 60, 2 06 02; +37529 551 80 51, +37529 190 31 49.
Палацавы ансамбль
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выставачны праект "Час гарбаты" з фондаў музея — да 20 студзеня 2020-га.
■ Выстава "Дзівы антычных цывілізацый" — да 15 студзеня 2020-га.
■ Гістарычны квэст "Таямніцы

і загадкі палаца Радзівілаў". Па папярэдніх заяўках.
Сектар экскурсійнай і інфармацыйнай дзейнасці
Вул. Гейсіка, 1.
■ Выстава работ Анатоля Яляцо і інфармацыйна-дзейнасці
Вул. Гейсіка, 1.
■ Выстава работ Анатоля Яляцо і інфармацыйна-дзейнасці
Вул. Гейсіка, 1.
■ Выстава работ Анатоля Яляцо і інфармацыйна-дзейнасці
Вул. Гейсіка, 1.
■ Выстава работ Анатоля Яляцо і інфармацыйна-дзейнасці
Вул. Гейсіка, 1.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г.п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць.
Тэл.: (8-01596) 2 82 90, (8-01596) 2 82 70.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Міжнародная выстава гістарычных карт "Аб'ядноўваючы прастору і час" — да 29 сакавіка 2020-га.
■ Тэатралізаваная экскурсія "Мірскі замак і яго ўладальнікі: шлях праз стагоддзі".
■ Экскурсія з элементамі дэгустацыі "У гасці да Пана Кяханку".
■ Экскурсія з элементамі анімацыі і дэгустацыі "Мірскі замак. Гісторыя. Культура. Дэгустацыя".
■ Тэматычная экскурсія з элементамі квэста для дзяіх "Інтрыгі Купідона".
■ Музейныя камунікатывныя праграмы: "Табе, нашчадак, у добры дар...", "Ад усяго сэрца — самы лепшы пачастунак", "Капрызы моды ракако".
■ Квэст "Белы слон".
■ Дзіцячая тэатралізаваная экскурсія "Чароўная гісторыя ў Мірскім замку".
■ Правадзненне вясельных цырымоній, святкаванне гадавіны вясялля.
■ Музейная фоталяўка.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАТУРНА-МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА

г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5.
Тэл.: 294 91 96.
Экспазіцыі:
■ "Якуб Колас. Жыццё і творчасць".
■ Экспазіцыя "Склеп" на сядзібе Якуба Коласа.
■ Выстава "Песняры зямлі беларускай. Міцкевічы: ад Адама да Канстанціна".
■ Тэматычныя экскурсіі і лекцыйныя заняткі.
■ Тэатралізаваныя прадстаўленні паводле беларускіх народных казак.
■ Музейныя майстар-класы і заняткі.
■ Мультимедыйны комплекс "Чалавек. Асоба. Час".
■ Пешая экскурсія "Мясцінамі Коласа ў Мінску".
■ Інтэрактыўныя праграмы для сямейных наведвальнікаў.

■ Экспазіцыя "Склеп" на сядзібе Якуба Коласа.
■ Выстава "Песняры зямлі беларускай. Міцкевічы: ад Адама да Канстанціна".
■ Тэматычныя экскурсіі і лекцыйныя заняткі.
■ Тэатралізаваныя прадстаўленні паводле беларускіх народных казак.
■ Музейныя майстар-класы і заняткі.
■ Мультимедыйны комплекс "Чалавек. Асоба. Час".
■ Пешая экскурсія "Мясцінамі Коласа ў Мінску".
■ Інтэрактыўныя праграмы для сямейных наведвальнікаў.

квэст-гульня "Таямніцы дома Песняра".
Акцыі:
■ "Самы лепшы дзень" (дзень нараджэння ў музей).
■ Вяшчанне ад музея, фотасесія "У дзень вясялля — у музей".
■ "Калядная ялінка ў Доме Коласа" — да 15 студзеня 2020-га.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА МІНСКА

г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10.
Тэл.: 321 24 30.

Філіялы Музея

ГАРАДСКАЯ МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ ТВОРАў Л.Д. ШЧАМЯЛЁВА

г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10.
Тэл.: 321 24 30.

■ Адноўленая экспазіцыя "Адкрыццё жывалісы" (візуальная рэспалектыва творчасці народнага мастака Беларусі Леаніда Шчамялёва).
■ Выставачны праект з цыкла "Асабістыя гісторыі" "Мінская прапіска. Частка 1. Harry New Minsk" — да 29 снежня.
■ Выстава "Чароўны свет выштых карцін" — да 2 лютага 2020-га.

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ МІХАІЛА САВІЦКАГА

г. Мінск, пл. Свабоды, 15.
Тэл.: 321 24 30.
Экспазіцыі:
■ "Мастак. Грамадзянін. Герой". Прывесчана Ганароваму грамадзяніну г. Мінска Міхаліу Савіцкаму.

"Мінск губерніскі. Шляхецкі побыт"

■ Выстава "Даміска штучкі" — да 20 студзеня 2020-га.
■ Выстава сучаснага мастацтва "Мінск — Парыж" — да 19 студзеня 2020-га.

МІНСКАЯ ГАРАДСКАЯ РАТУША

г. Мінск, пл. Свабоды, 2а.
Тэл.: 321 24 30.
Выставачныя праекты:
■ "Мінск у гістарычнай прастору. Картаграфічны кабінет".
■ "Мінск сярод сяброў. Гарыды-лабраціны сталіцы Беларусі".
■ "Археалагічныя артэфакты ў XII — XIX стст."
■ Рэдкія галаграфы з серыі "Скарбы Зямлі Беларускай" — да 12 студзеня 2020-га.

АРХЕАЛАГІЧНЫ МУЗЕЙ

г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 6.
Тэл.: 321 24 30.
■ Пастаянная экспазіцыя.

ЭКСПАЗІЦЫЯ "КАРЭТНАЯ"

г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 8.
Тэл.: 321 24 30.
■ "Сні і вазок; каляска • брычка; карэта • вупраж" (пастаянная экспазіцыя па гісторыі гужаваго транспарту

ПА ПЫТАННЯХ РАЗМЯШЧЭННЯ РЭКЛАМЫ ў ГАЗЕЦЕ "КУЛЬТУРА"

звяртайцеся па тэлефоне +375 17 286 07 97 і па тэлефоне/факсе +375 17 334 57 41 альбо пішыце на электронны адрас kultura@tut.by!

жыхароў Мінска XIX — пачатку XX стст.).
■ Віртуальная гульня "Карэты майстар".

ЭКСПАЗІЦЫЯ "МІНСКАЯ КОННАЯ ЧЫГУНКА"

г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 6.
■ Экспазіцыя складаецца з некалькіх раздзелаў, якія распавядаюць пра жыццё Мінска 1890 — 1920-х гг.

МУЗЕЙ "ЛОШЫЦКАЯ СЯДЗІБА"

г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 8-2.
■ Пастаянная экспазіцыя.

ФІЛІГЕЛЬ ЛОШЫЦКАГА СЯДЗІБНА-ПАРКАВАГА КОМПЛЕКСУ

г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 10.
Тэл.: 285 18 86.
Экспазіцыі:
■ "Кола часу" — прадметы гарадской і сялянскай культуры кан. XIX — сяр. XX стст.

АРТ-ГАСЦЁЎНА "ВЫСОКАЕ МВСТА"

г. Мінск, вул. Герцэна, 2а.
Тэл.: 321 24 30.
■ Выстава ўдэльнікаў і сяброў фотаклуба "Мінск" "Нагнальняная фатаграфія" — да 12 студзеня 2020-га.

НАВАГРУДСКІ ГІСТОРЫКА-КРАЯЗНАЎЧЫ МУЗЕЙ

г. Навагрудак, вул. Гродзенская, 2.
Тэл. (8-01597) 2 14 70.
■ Пастаянная экспазіцыя: "Гісторыя Навагрудчыны са старажытных часоў да Вялікай Айчыннай вайны".
г. Навагрудак, вул. Мінская, 64-66.
■ Экспазіцыя: "Музей яўрэйскага супраціўлення на Навагрудчыне".

ДОМ-МУЗЕЙ АДАМА МІЦКЕВІЧА ў НАВАГРУДКУ

г. Навагрудак, вул. Леніна, 1.
Тэл.: (8-01597) 2 43 40 (каса).
■ Пастаянная экспазіцыя: "Жыццё і творчасць Адама Міцкевіча".
■ Пастаянныя выставы: "Свято кухні Міцкевічаў", "Малонкі сельскага жыцця", "Пан Тадэвуш" праз час і народы".

ГАЛЕРЭЯ

"УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"
г. Мінск, пл. Кастрычніцкая, 1.
Тэл.: 327 26 12.

■ Выстава "Малое-Вялікае", прысвечаная Году малой радзімы, — да 5 студзеня 2020-га.
■ Арт-праект "Адвечная прыгажосць" — да 18 студзеня 2020-га.

ТЭАТРЫ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1.
Тэл./факс: 334 11 56.
■ 28, 29 снежня, 4 студзеня — "Шчаўнунок, або Ячэю адна калядная гісторыя" (балет у 2-х дзеях) П.Чаікоўскага. Спектакль Беларускай дзяржаўнай хараграфічнай гімназіі-каледжа з удзелам артыстаў балета Вялікага тэатра. Дырыжор — Мікалай Калядка.
■ 28, 29, 31 снежня, 3, 4 студзеня — Гала-канцэрт

зорак Вялікага тэатра Беларусі. Дырыжор — Іван Касцяцін.
■ 31 снежня, 3 студзеня — "Тры парасяці" (балет у 2-х дзеях) С.Кібравай. Дырыжор — Іван Касцяцін.

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫў БЕЛАРУСКІ ТЭАТР "ЛЯЛЬКА"

г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44. Тэл./факс: 154 04 44.
■ 28, 29 снежня, 3, 4 студзеня — "Навагодняя вандроўка ў Парыж" (святочны спектакль) С.Навуменка.

■ 3 — "Вар'ятка" (трагіфарс у 2-х дзеях) Н.Птушкінай. Прэм'ера.
■ 4 — "Адамавы жарты" (камедыя) С.Навуменка.

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫў БЕЛАРУСКІ ТЭАТР "ЛЯЛЬКА"

г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2. Тэл.: (8-0212) 36 32 50.
■ 28, 29, 30 снежня, 2, 3, 4 студзеня — Навагодні спектакль "Казка Дзеда Мароза" і танцавальна-забаўляльная праграма "Дзень, Дон і чароўны гадзіннік".